

SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA ASIAKKAIDEN KOKEMANA

Opinnäytetyö

Marjaana Arponen

Hoitotyön koulutusohjelma

Sosiaali- ja terveysalan johtamisen ja kehittämisen
ylempi ammattikorkeakoulututkinto

Kevät 2012

SAVONIA- AMMATTIKORKEAKOULU

Terveysala, Kuopio

OPINNÄYTETYÖ

Tiivistelmä

Koulutusohjelma: Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma	
Suuntautumisvaihtoehto: Sairaanhoitaja ylempi AMK- tutkinto	
Työn tekijä(t): Marjaana Arponen	
Työn nimi: Sosiaalipedagoginen hevostoiminta asiakkaiden kokemana	
Päiväys: 10 .05. 2012	Sivumäärä / liitteet: 53 / 1
Ohjaajat: Sinikka Tuomikorpi	
Tiivistelmä: <p>Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tehtävänä on yksilön sosialisointin tukeminen ja toiseksi sosiaalisten ongelmien ennaltaehkäisy sekä ihmisten tarpeista ja monipuolisesta hyvinvoinnista huolehtiminen. Hevostoiminnassa on olennaista pedagoginen ajattelutapa ja pedagogiset työmuodot sekä toiminnan strategiat sosiaalisessa työssä. Kiinnostus kohdistuu niihin oppimis- ja kasvuprosesseihin, joiden kautta yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti muodostuvat. Sosiaalipedagogiikka nojaa selkeästi pedagogiseen ajatteluun ja sen yhteisölliseen ja yhteiskunnalliseen kontekstiin.</p> <p>Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kasvatuksen keinoin tuetaan ihmistä saavuttamaan tiedollisia ja taidollisia valmiuksia toimia yhteiskunnan ja yhteisön jäsenenä sekä osallistua heitä koskeviin yhteiskunnallisiin ja yhteisöllisiin prosesseihin. Kasvatus sosiaalipedagogisesti ymmärrettynä on kasvun tukemista tasavertaisessa ja dialogisessa prosessissa.</p> <p>Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää nuorten asiakkaiden kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksessa kuvataan myös toimintaan sopivaa talliympäristöä, sen sosiaalipedagogisia tunnuspiirteitä ja sitä, millaisia mahdollisuuksia se voisi tarjota toimintakyvyn tukemiseen asiakaskohtaisesti.</p> <p>Tutkimus toteutettiin eräällä pienellä Pohjois- Karjalaisella hevostallilla marras- joulukuussa 2011. Tutkimuksen aineisto kerättiin haastattelemalla asiakkaita kyselykaavaketta apuna käyttäen sekä havainnoimalla asiakkaita. Vastaukset analysoitiin sisällön analyysin keinoin.</p> <p>Tässä tutkimuksessa saadusta tiedosta kävi ilmi, miten tärkeänä asiakkaat olivat kokeneet hevostoiminnan ja miten he olivat saaneet uutta sisältöä elämäänsä. Hevostoiminta oli vahvistanut myös itsetuntoa ja tuonut onnistumisen kokemuksia. Myös aloitekyky ja sosiaaliset taidot olivat lisääntyneet. Haasteena koettiin osaamattomuus, kateus ja itsensä vertaileminen muihin.</p>	
Avainsanat: sosiaalipedagogiikka, hevostoiminta, talliyhteisö, ratsastus	
Julkinen ____	Salainen ____

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

1. JOHDANTO

2.TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET.....	1
2.1 Tutkimuksen tarkoitus	1
2.2 Tutkimuskysymykset	1
3. SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA.....	2
3.1 Toiminnan määrittelyä.....	2
3.2 Hevosen terapeuttinen vaikutus.....	6
3.3 Toimintaan sopiva talliympäristö.....	9
3.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttaminen käytännössä.....	15
3.5 Sosiaalipedagogista hevostoimintaa koskeva valvonta, ohjaus ja lainsäädäntö.....	18
4. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN ASIAKKAAT.....	20
4.1 Häiriöt psyykkisessä ja henkisessä hyvinvoinnissa.....	20
4.2 Rajoitteet fyysisessä toimintakyvyssä.....	21
4.3 Ongelmat sosiaalisissa taidoissa.....	22
4.4 Ongelmat oppimisen alueella.....	23
5.TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	24
5.1 Tutkimusmenetelmän valinta.....	24
5.2 Aineiston keruu.....	25
5.3 Aineiston analyysi.....	27
5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys.....	30

6. TUTKIMUKSEN TULOKSET	31
6.1 Nuorten kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aloituksesta	31
6.2 Nuorten kokemuksia hevostoimintaan osallistumisesta.....	33
6.3 Nuorten kokemuksia tallitöistä.....	35
6.4 Nuorten kokemuksia ratsastamisesta.....	36
7. POHDINTA.....	38
LÄHTEET.....	43
LIITTEET	
LIITE 1 Kyselykaavake	49

1. JOHDANTO

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on selvittää asiakkaiden kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksen tarkoituksena on myös kuvata sosiaalipedagogista hevostoimintaa. On jo kauan tiedetty hevosten parantavasta voimasta ja kyvystä kuntouttaa ihmisiä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on kuntoutustapa, joka perustuu toiminnallisuuteen. Koska hevonen on perusluonteeltaan lempeä ja herkkä eikä se syrji ihmistä, se sopii erinomaisesti kuntoutukseen. Hevonen, aivan kuten muutkin eläimet, vaatii hellyyttä ja huolenpitoa ja sitä kautta se kasvattaa vastuuseen. Hevonen on laumaeläin, joten sen kanssa on kommunikoitava, saatava aikaan vuorovaikutusta. (Lauronen 2010, 17.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä varsin uutta Suomessa, mutta siitä on tehty joitakin tutkimuksia ja graduja. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan koulutusta on järjestetty Suomessa vuodesta 2002 alkaen.

Sekä sosiaalipedagogisen toiminnan että hevosavusteisen auttamistyön taustalla vaikuttaa ajatus uudesta, vaihtoehtoisesta toimintatavasta, jota tarvitaan silloin, kun perinteiset keinot eivät enää riitä. Tehokkaat interventiomuodot ja varsinkin ongelmien ennaltaehkäisy ovat välttämättömiä syrjäytymisvaarassa oleville ihmisille, jotta välttyttäisiin pahenevilta lisäongelmilta. Ranne (2002, 24.) perustelee sosiaalipedagogista toimintaa myös muuttuneilla olosuhteilla; vanhat menetelmät eivät ole riittäviä syrjäytymistä ja syrjäytymisen uhkaa torjuttaessa, vaan tarvitaan uudenlaista käytännön toimintaa. Lisäksi erilaisista ongelmista kärsivät lapset ja nuoret eivät välttämättä pysty yhteistyöhön perinteisissä terapiamuodoissa, vaan tarvitaan vaihtoehtoisia metodeja, joita eläinten kanssa työskentely voi tarjota (Ewing, MacDonald, Taylor & Bowers 2007, 59 – 60.) Myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tarvetta on perusteltu sillä, että tietyt erityistä tukea tarvitsevat ryhmät tarvitsevat riittävän tehokkaita interventioita sosiaalisen kasvun ja elämänhallinnan tuoksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla yksi vastaus tähän tarpeeseen (Kjaldman 2010, 4.)

Maija Peltomäki (2007) on todennut tutkimusaineistonsa pohjalta, että nuoret tytöt kokevat hevostoiminnalla ja tallielämällä olevan suurtakin merkitystä heidän elämässään. Lisäksi tytöt kokivat, että hevosten avulla he pystyivät harjoittamaan omia sosiaalisia valmiuksiaan. (Peltomäki 2007, 59.)

Samansuuntaisia tuloksia on saanut myös Johanna Kaarela (2005, 50 – 56.) sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkityksistä, missä avain- asemassa oli tyttöjen ryhmätoiminta. Ongelmakeskeisyyden sijaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa pyritään käyttämään menetelmiä ja keinoja, jotka käsittelevät ennen kaikkea nykyhetkeä tai suuntautuvat tulevaisuuteen. Syitä käyttäytymiseen ei etsitä menneisyydestä vaan keskitytään nuoren voimavaroihin. Menneisyyttäkin käsitellään, mutta toisin kuin psykoanalyttisissä lähestymistavoissa – pyritään miettimään, mitä olen oppinut elämän aikana ja miten voin tässä tilanteessa oppejani ja voimavarojani hyödyntää nyt ja tulevaisuudessa. (Kjälman 2003, 11.)

Tämä tutkimuksen aineiston keruu on tapahtunut joulukuussa 2011. Aineisto on kerätty eräällä pohjois- karjalaisella hevostallilla havainnoimalla asiakkaita sekä kyselylomaketta apuna käyttäen. Aineiston analyysin avulla saa tietoa nuorten asiakkaiden kokemuksista sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen tarpeellisuudesta.

2. TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

2.1 Tutkimuksen tarkoitus

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on tuottaa tietoa siitä, millaisia kokemuksia asiakkailla on sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tutkimuksessa kuvataan myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa, siihen sopivaa talliympäristöä, sen sosiaalipedagogisia tunnuspiirteitä ja millaisia mahdollisuuksia se voisi tarjota toimintakyvyn tukemiseen asiakaskohtaisesti.

Tämän tutkimuksen avulla saatua tietoa voidaan käyttää hyväksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja sen kehittämisessä. Tutkimus on toteutettu havainnoimalla asiakkaita sekä käyttämällä apuna tiedon keruussa kyselykaavaketta(LIITE 1). Havainnointi menetelmään päädyin aiheen arkaluontoisuuden vuoksi. Lisäksi se tukee hyvin kyselykaavakkeesta esiin tulleita asioita.

Oletuksena on, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa monipuolisesti mahdollisuuksia eri elämäntilanteessa olevien ihmisten toimintakyvyn tukemiseen. On kuitenkin tarpeen eritellä ja pohtia hevostoiminnan mahdollisuuksia toimintakyvyn tukemisessa kriittisesti, esimerkiksi sen takia, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä varsin uusi työmuoto.

2.2 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen pääkysymys on :

Millaisia kokemuksia asiakkailla on sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta?

Tutkimuksen alakysymykset ovat:

Millaisia edellytyksiä toiminnalta vaaditaan?

Millaisena asiakkaat ovat kokeneet talliympäristön?

3. SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

3.1 Toiminnan määrittelyä

Toisen maailmansodan jälkeen kuntoutuksen menetelmien kehittyminen muuttui. Ratsastusta alettiin käyttää vammautuneiden sotilaiden hoitamisessa yhtenä kuntoutumisen muotona. Tämän kuntoutuksen tuloksellisuus huomattiin pian ja ratsastuksen käyttöä kuntoutumisen tukimuotona laajennettiin eri kohderyhmiin. (Mattila- Rautiainen 2011,14.)

Tätä toimintaa kutsutaan nykyisin ratsastusterapiaksi. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on elementtejä ratsastusterapiasta, josta se on alun perin kehitetty. Kyse on kuitenkin eri toiminnasta. Yhteistä näille on esimerkiksi se, että molemmissa toimintamuodoissa on kyse eläinavusteisesta toiminnasta. Eläinten terapeuttinen merkitys nostettiin tieteelliseen keskusteluun 1960–1970-luvuilla, jolloin Levinson julkaisi aiheesta ensimmäisen kirjoituksen (Serpell 2000, 16–17.) Tutkimusten mukaan eläimillä vaikuttaisi olevan sekä pitkä- että lyhytaikaisia vaikutuksia ihmisen terveyteen. (Friedmann 2000, 53.) Eläimet voivat toimia myös osana terapiaprosessia; eläin voi ”aukaista oven”, joka mahdollistaa keskustelun terapeutin ja asiakkaan välillä sekä luo tarvittavaa luottamusta (Ewing et al. 2007, 60.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on Suomessa 2000-luvun alkupuolella kehitetty interventiomenetelmä, jonka viitekehys lähtee sosiaalipedagogiikasta. Menetelmässä yhdistyvät ainutlaatuisella tavalla yhteisöllisyys ja eläinavusteinen kuntoutus. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaankin määritellä sosiaalisen kasvun ja hyvinvoinnin tukemiseksi hevosen kanssa tapahtuvassa yhteisöllisessä toiminnassa. (Kjälman 2010, 1.)

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu toiminnallisuuteen ja on yksi kuntoutumismuoto. Toiminnan keskeisiä käsitteitä ovat dialogisuus, elämyksellisyys ja yhteisöllisyys. Toiminnassa hevonen nähdään kasvattajana. Alun perin toiminnan tarkoituksena oli ehkäistä lasten ja nuorten syrjäytymistä, mutta nykyisin toiminnasta katsotaan hyötyvän minkä tahansa asiakasryhmän.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on aina tavoitteellista ja pitkäjänteistä toimintaa. Yleisenä tavoitteena on syrjäytymisvaarassa olevien lasten, nuorten ja aikuisten sosiaalinen

vahvistaminen sekä hyvinvoinnin ja työkyvyn lisääminen. Toiminnan tarkoituksena on tarjota asiakkaille sellainen ympäristö, jossa mahdollistuvat aito vuorovaikutus sekä voimaantuminen elämysten, itseensä tutustumisen ja onnistumisen kokemusten kautta. Asiakkaalle tehdään myös omat henkilökohtaiset tavoitteet, jotka hän asettaa itse omasta elämismaailmastaan käsin. Parhaimmillaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ratkaisukeskeistä itsensä kehittämistä. Ratkaisuja ei etsitä asiakkaan menneisyydestä, vaan keskitytään hänen voimavaroihinsa.

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään puuttumaan syrjäytymiseen myös silloin, kun se on jo päässyt aluilleen. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on käytetty koulupudokkaiden kanssa työskentelyyn (Kjaldman 2005, 35.); syrjäytymiskierteen pysäyttämisen keinona voivat toimia myös tallitöiden parissa toteutettava työssäoppiminen, työkokeilut ja – harjoittelut (Hyvätti 2005, 21, 24.) Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on käytetty myös lastensuojelutyön työmuotona (Kaarela 2005, 50.) ja toimintaa on kokeiltu esimerkiksi nuorisokodin nuorten kanssa toimiessa (Pennanen 2005, 30.) Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on kokeiltu myös perheneuvolapsykologin asiakastyössä (Luhtaniemi 2005, 59.) ja mm. huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntouttamisessa (Ketolainen 2005, 67.) Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan monimuotoisuus selittyy varmasti osaksi sillä, että alan toimijat omaavat erilaisia taustoja ja koulutuksia, ja näin myös toteuttavat työtä omasta lähtökohdastaan käsin. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta rakentuukin pitkälti sitä harjoittavan ohjaajan omasta teoreettisesta ja maailmankatsomuksellisesta taustasta käsin (Pakarinen 2009, 14.)

Sosiaalipedagogiikan käsite esiintyi ensimmäisen kerran tieteellisessä ja yhteiskunnallisessa keskustelussa 1840-luvulla Saksassa. Käsitteen syntyyn ja kehittymiseen vaikuttivat ajan yhteiskunnalliset ja poliittiset olot. (Hämäläinen & Kurki 1997 11–12; myös Lorenz 2008, 633–636.) Suomessa sosiaalipedagogiikka on tullut käsitteenä aktiivisempaan käyttöön vasta 1990-luvun puolivälin jälkeen, jolloin sosiaalipedagogiikka tuli oppiaineeksi Suomessa. (Filander 2007, 8; Ranne 2002, 49.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on myös yhtäläisyyksiä seikkailu – ja elämyspedagogiasta. Elämyksellisyydellä tarkoitetaan omia saatuja kokemuksia ja niiden jakamista. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys 2009.)

Koska seikkailu- ja elämyspedagogiikalle ei ole massa yhtä yksiselitteistä määritelmää, ne voidaan ymmärtää kasvatusmenetelmiksi, joissa käytetään apuvälineenä muun muassa luontoa, seikkailua ja ilmaisua persoonallisten ja terapeuttien tavoitteiden saavuttamiseksi.

Seikkailu- ja elämyspedagogiikka onkin välitöntä ja suoraa oppimista sydämellä, kädellä ja järjellä tositilanteissa luovien ongelmien ratkaisualoitteiden ja yhteisten haasteiden avulla. Seikkailussa todellisuus koostuu toiminnasta ja käytännöstä, jotka rakentuvat ihmisen mielessä osaksi laajempaa sosiaalista verkostoa. Siten muun muassa seikkailuun liittyvien henkisten vaikeuksien voittaminen voi siirtyä arkielämään voimavaroiksi, jotka auttavat selviämään elämän muistakin vaikeuksista. Vaikka seikkailu ja elämyksellisyys liitetään usein vaativiin fyysisiin aktiviteetteihin, seikkailu on ennen kaikkea yksilön ja ryhmän kokonaisvaltainen kokemus, jolla on myös psyykkinen ja sosiaalinen taso. Nämä korostuvat etenkin silloin, kun seikkailua tarkastellaan sosiaalityön näkökulmasta, sillä seikkailun avulla päästään kokemuksen kautta käsittelemään muun muassa pelkoa, ahdistusta, onnistumista, vihaa ynnä muuta. (Riittinen 2010, 16 -17.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhdistyy ainutlaatuisella tavalla hevosen ja ihmisen välinen vuorovaikutus sekä sosiaalipedagogisen toiminnan peruselementit. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei ole terapiaa, vaan sosiaalipedagogisessa talliyhteisössä toteutettavaa kasvatus- ja kuntoutustyötä. Yhtenä tavoitteena on myös asiakkaan oppiminen toiminnan kautta.

Hevosavusteinen oppiminen kuuluu empiirisen metodologian piiriin. Se poikkeaa muista eläinavusteisista oppimishjelmista etenkin siksi, että asiakkaan on tultava hevosen luokse ja toimittava sen elinympäristössä. Tätä menetelmää käyttävät henkilöt ovat huomanneet hevosen ainutlaatuisen roolin kuntouttajana hevosen voidessa kantaa ihmistä ja siten aikaansaada ensiluokkaisen mahdollisuuden kokea eläimen ja ihmisen välisen suhteen syvimpiä dimensioita. Hevosta pidetään muita eläimiä tehokkaampana ”kuntouttavana” eläimenä sen fyysisen olemuksen tarjoamien piirteiden kautta. Riskilasten on usein vaikea kunnioittaa muita, mutta seistessään hevosen vierellä jo hevosen koko herättää kunnioitusta. Tunne-elämän tai kognitiivisia häiriöitä omaavien lasten oppimiselle ja heikolle itsetunnolle soveltuu hevosavusteisen filosofia konkreettisine toimintoineen. (Kjaldman 2008.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ohjaajan ja asiakkaan välisen pedagogisen suhteen muodostumiseen vaikuttaa toiminnan keskiössä oleva hevonen. Se toimii yhteisenä kiinnostuksen kohteena ja tietynlaisena siltana ohjaajan ja asiakkaan välillä. Lisäksi toiminta sinällään ja ympäristö, jossa se tapahtuu, edesauttavat aidon vuorovaikutuksen syntyä. (Kaarela 2005, 55; Luhtaniemi 2005, 63.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa yhteisönä toimii talliyhteisö, jonka Koistinen (2005, 5) määrittelee talliyhteisösystemiksi, johon kuuluvat hevoset, ratsastajat, tallin henkilökunta, talliyrittäjä, muut ihmiset, vanhemmat ja ympäröivät yhteisöt ja sidosryhmät. Talliyhteisö on siis monikerroksinen ja monia sosiaalisia yhteyksiä sisältävä organisaatio.

Tähän hevostoimintaan kuuluu kaikki tallilla tehtävät työt, esimerkiksi hevosen harjaaminen, ruokinta, taluttaminen, ratsastus ja ajaminen. Kaiken toiminnan keskipisteenä on hevosen hyvinvointi ja siihen liittyvät asiat, kuten puhtaus, terveellinen ravinto, säännölliset ruoka-ajat, sopiva liikunta ja riittävä lepo. Näiden asioiden kautta pyritään näyttämään nuorelle, mistä myös oma hyvinvointi koostuu. Tämän kokemuksen ja elämyksen katsotaan vaikuttavan ihmisen kasvuprosessiin. Toimintaa valvoo aina erillisen koulutuksen saanut aikuinen. Siksi toiminnan katsotaan sopivan hyvin esimerkiksi avohuollon tukitoimeksi. (Pilke 2007, 8)

Joissakin maissa sosiaalipedagoginen hevostoiminta on pitkälle kehittynyttä. Keski-Euroopassa, Yhdysvalloissa sekä Pohjoismaista Tanskasta ja Ruotsista löytyy talleja ja toimintakeskuksia, jotka tekevät työtä lasten ja nuorten ennaltaehkäisevää ja myös korjaavaa työtä syrjäytymiskierteen katkaisemiseksi tai jo syntyneiden vaurioiden korjaamiseksi yhteisöllisen ja sosiaalisen kasvun näkökulmasta. (Koistinen 2005, 4.)

Tällä hetkellä Suomessa ei vielä toiminta ole näin pitkälle vietyä. Suomessa toiminta on keskittynyt yleensä osaksi muuta tallitoimintaa tai sitä harjoitetaan pienemmässä muodossa joissakin perhekodeissa, omien asukkaiden keskuudessa.

Joissakin maissa osa talleista tai toimintakeskuksista on jopa sisäoppilaitostyyppisiä ja osa palvelee seudun tai alueen lapsi- ja nuorisoasiakkaita pääsääntöisesti kuntien ja viranomaisten kanssa yhteistyössä. Lapset ja nuoret ovat toiminnassa mukana hyvin monenlaisten diagnoosien ja oireilujen pohjalta. Monissa keskuksissa on saavutettu esimerkiksi erinomaisia tuloksia mm. huumenuorten ja vaikeista häiriöistä kärsivien nuorten auttamisessa takaisin sosiaalisen toiminnan piiriin. (Koistinen 2005, 4.)

Samansuuntaisia tuloksia on saatu myös Suomessa, esimerkiksi nuorten ja aikuisten huume kuntoutujien kanssa (Ketolainen 2005, 67 – 77.) Suomessa sosiaalipedagogista hevostoimintaa voi harjoittaa kuka tahansa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käynyt henkilö. Koulutus on tarkoitettu sosiaali-, terveydenhuollon- tai koulutussektorin ammatillisen tutkinnon omaaville, joilla on lisäksi hevostoiminnan perustiedot ja taidot hallussaan. (Koistinen 2005, 9.)

3.2 Hevosen terapeuttinen vaikutus

Toiminnan tavoitteena ei ole ratsastustaitojen opettelu, vaan hevosen ja tallilla tapahtuvan muun toiminnan avulla opitaan oman kehon, mielen ja/tai käyttäytymisen hallintaa. Hevonen on yhteistyöhaluinen ja sosiaalinen olento, johon on helppo ottaa kontakti. Toimiminen hevosen kanssa on palkitseva kokemus, joka motivoi jatkamaan yhteistyötä. Hevosen kävellessä siitä välittyy ratsastajaan minuutin aikana noin 100 moniulotteista, symmetristä ja rytmistä liikeimpulssia, jotka ovat hyvin samantyyppisiä kuin ihmisen kävelyssä (Mattila- Rautiainen 2011, 216.)

Kun hevoseen ja sen liikkeisiin yhdistetään lämpö, joka on noin 1,5 astetta ihmisen ruumiinlämpöä korkeampi, saadaan aikaan vaikutus, jota on mahdoton jäljitellä mekaanisesti. Hevosen liike vaikuttaa ihmiseen tunto-, tasapaino- ja liikeaistijärjestelmien kautta. Nämä aistimukset parantavat tietoisuutta omasta kehostamme, jolloin liikkeiden suunnittelu ja taitavuus paranevat. Talliympäristö mahdollistaa lisäksi hyvin monipuolisia haju-, kuulo- ja näköaistikokemuksia.

Ratsastus kehittää ihmisen fyysisiä puolia ja sen vaikutukset ihmisen fysiikkaan ovat moninaiset. Se kehittää kaikkia motoriikan osa-alueita monipuolisesti. Hevosen hoitaminen ja tallissa työskentely kehittävät hieno- ja karkeamotoriikkaa ja maastossa ratsastaminen kestävyyttä. Havaintomotoriikka kehittyy silmä-käsikoordinaation, kehonhallinnan ja spatiaalisen hahmottamisen kehittämisen avulla. (Suomen ratsastusterapeutit ry. 2003.)

Ratsastusistunta harjoittaa pään ja vartalon hallintaa sekä tasapainoa. Liikkuvan hevosen liikkeet mobilisoivat niin ratsastajan lonkkia, lantiota kuin selkärankaakin. Hevosen tasainen ja rytmikäs käynti vähentää spastisuutta ja kohottaa vartalon jänteveyttä. Hevosen selässä oleva saa sensomotorisen kokemuksen kävelystä; siksi ratsastusterapian avulla harjoitetaan myös kävelyä. Samalla ratsastajan fyysinen kunto kasvaa, mikä puolestaan lisää omatoimisuutta. (Suomen ratsastusterapeutit ry. 2003.)

Ratsastuksen avulla voidaan vaikuttaa myös hengitykseen ja puheeseen; hyvä istunta ja hevosen rytmiset liikkeet edistävät ja tehostavat hengitystä. Ratsastuksen kautta tapahtuva lihastonuksen normalisoituminen vaikuttaa suun motoriikkaan ja sitä kautta puheen sujuvuuteen. (Paulin 2003, 57; Suomen ratsastusterapeutit ry. 2003.)

Fyysisten vaikutusten lisäksi ratsastus vaikuttaa hyvin monitahoisesti niin ihmisen psyykkisiin kuin sosiaaliinkin ongelmiin. Vuorovaikutus hevosen kanssa kehittää kommunikaatiokykyä, kun taas onnistumisen kokemukset vaikuttavat positiivisesti itsetuntoon. Terapia on hyvin kokonaisvaltaista toimintaa, jonka avulla voidaan vaikuttaa häiriintyneen sosialisatio prosessin korjaantumiseen ja sitä kautta erilaisten oppimisprosessien käynnistämiseen. Ringbeck (1987) on määritellyt ratsastusterapian pedagogispsykologiseksi interventiomuodoksi, jonka avulla positiiviset käyttäytymismuutokset siirtyvät hevosen kautta lapseen. Kokkalan ym. (2000, 6) mukaan ratsastuksen avulla voidaan vaikuttaa aktiviteetin lisääntymiseen, rohkeuden ja kestävyuden kehittämiseen sekä itsehillinnän ja keskittymiskyvyn lisäämiseen.

Yhä lisääntyvässä määrin sosiaalipedagogista hevostoimintaa käytetään psyykkisen kuntoutuksen tukena, jolloin korostuu hevosen luontainen herkkyyks tunteille ja sen mahdollisuudet tunteiden ja käyttäytymismallien peilinä ja tulkkina. Ihmisille, joilla on psyykkisiä ja sosiaalisia ongelmia, toiminnassa korostuvat vuorovaikutukselliset tavoitteet. Toiminta hevosen kanssa tarjoaa monipuolisia ja haastavia vuorovaikutustilanteita, jotka kehittävät tunne-elämää sekä rehellistä ja aitoa kommunikaatiokykyä.

Tunteiden tiedostamisen ja hallinnan lisäksi sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on todettu olevan vaikutusta masennuksen hoitoon. Paloniemen sairaalassa on tehty tutkimusprojekti depressiopotilaille. Siinä todettiin potilaiden depressio-oireiden vähentyneen huomattavasti hevostoimintaan osallistumisen jälkeen. (Nikanne ym. 2000, 15- 16.)

Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on myös kasvatuksellisia tavoitteita mm. itsehillinnän kehittyminen, keskittymiskyvyn parantuminen ja ohjeiden noudattaminen. Hevonen talliympäristöineen antaa toiminnalle selkeät rajat ja tarjoaa kokonaisvaltaista, monipuolista ja konkreettista toimintaa. Pelon voittaminen, onnistumisen elämykset ja luottamus omiin kykyihin vahvistavat omaa minäkuvaa ja itsetuntoa.

Hevosten parissa ollessaan ihminen on mukana hyvin kokonaisvaltaisesti kehollaan, tunteillaan ja ajatuksillaan. Hän on siinä jatkuvassa kosketus-, tunne- ja liikevuorovaikutuksessa hevosen ja sen elinympäristön kanssa. Pyrkimyksenä on itseohjautuvuus sekä opittujen taitojen ja tunteiden siirtäminen jokapäiväiseen elämään.

Beck ja Katcher (2001) ovat huomanneet lasten tulevan rauhallisemmiksi eläinten läheisyydessä. Hevoset opettavat itsehillintää. Lisäksi eläimet ja niistä huolehtiminen antaa lapsille mahdollisuuden oppia hoivaamista (Hanselman 2001, 160).

Hevosten kanssa toimiminen antaa ihmisille sensorisia kokemuksia (Melson 2001, 79-80.) Yhdysvalloissa on viimeisen viiden vuoden aikana tutkittu runsaasti hevosen roolia sosiaalistamis-prosesseissa. Psykologian tohtori Kay Sudekum Trotter (2006) tutki riskilasten ohjausta hevosten avulla. Hän löysi tutkimuksessaan tilastollisesti merkitsevää parantumista koeryhmän kokonaiskäytöksessä, positiivisen käytöksen lisääntymisessä ja negatiivisen käytöksen vähenemisessä. Magnell & al. (2006) tutki hevosavusteisen psykoterapian vaikutusta riskinuoriin. Hänen tutkimuksessaan löydettiin samankaltainen tilastollisesti merkitsevä tulos kokonaiskäytöksen parantumisessa. Lisäksi saatiin tilastollisesti merkitsevä tulos kommunikaatiotaidoissa ja sosiaalisissa taidoissa.

Ottaessaan vastuuta eläimistä lasten ja nuorten motivaatio ja ymmärrys syvenevät (Melson 2001, 90). Oman arvontunne ja itsetuntemus voivat myös kohota kokemusten ja elämysten kautta. Hevosten kanssa touhuttaessa nuoret kokevat olevansa tärkeä osa kokonaisuutta. Asiakkaille annetaan tallilla kykynsä mukaisia tehtäviä, joiden kautta onnistumisen kokemukset ja elämykset ovat mahdollisia. Tallilla toimiminen harjoittaa tyytyväisyyttä omaan suoriutumiseen ja se opettaa löytämään arjesta niitä pieniäkin kiitoksen paikkoja. Tavoitteena on siirtää tämä ilo myös hevostoiminnan ulkopuolelle (Kjaldman 2003, 10).

3.3 Toimintaan sopiva talliympäristö

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan vaadittavalta tallilta edellytetään tiettyjä kriteerejä. Laissa on säädetty toiminnalle ohjeet. Kulutustavaroiden ja kuluttajapalvelusten turvallisuudesta annetun lain 3 §:n mukaisesti toiminnanharjoittaja vastaa ratsastuspalvelun turvallisuudesta koko palvelun ajan (esim. tallialue, koko leiritoiminta).

Kaikessa tallitoiminnassa korostetaan turvallisuutta. Tallin tilat ja ympäristön tulee olla toimintaan sopivat. Samoin toimintaan käytettävien hevosten tulee olla luonteeltaan sellaisia, että ne soveltuvat sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Alle 5- vuotiaita hevosia ei suositella. Myös välineiden ja varusteiden tulee olla ehjät ja asianmukaiset. Jos palvelun tarjoaja ei ole vakuuttanut asiakkaitaan, heille tulee kertoa tästä. Kaikkien asiakkaiden kanssa tehdään aina kirjallinen sopimus ja käydään tallin säännöt yhdessä läpi. Asiakkaille

painotetaan, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yhdessä tekemistä ja asiakasta ei jätetä koskaan yksin. Kaikki toiminta on valvottua ja ohjattua toimintaa. (SPHT- yhdistys).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan harjoittajan olisi hyvä laatia tallilleen turvallisuussuunnitelma sekä pelastussuunnitelma, joiden laatimista varten tulee kartoittaa mahdolliset toimintaan liittyvät riskit tarkasti. Turvallisuussuunnitelma tulee käydä läpi kaikkien työntekijöiden kanssa ja päivittää riittävän usein. Turvallisuussuunnitelman tulee olla nähtävillä tallissa. (Kuluttajansuojavirasto).

Oppaassa ”Kuluttajaviraston ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi” on selvitetty hyvin seikkaperäisesti ratsastuspalveluita tarjoavan yrityksen turvalliseen toimintaan liittyvät vähimmäisvaatimukset, joita noudattamalla mahdollisia riskitekijöitä pystyy karsimaan. Toiminnanharjoittajan tulee arvioida palveluun liittyvät riskit. Riskit tulee laatia kirjallisesti ja se on osa turvallisuusasiakirjaa. Riskien arvioinnin ja hallinnan avulla voidaan suunnitelmallisesti ennaltaehkäistä mahdollisten tapaturmien syntyminen. Riskien arvioinnissa olisi suositeltavaa miettiä, mistä vaaroista saattaa aiheutua vakavimmat tapaturmat ja minkä vaarojen osalta on suuri todennäköisyys, että ne aiheuttavat onnettomuuden. Eniten huomiota tulee kiinnittää vaaroihin, joiden seurauksilla on suuri vakavuus tai joilla on suuri todennäköisyys tapahtua. (www.kuluttajavirasto.fi)

Hyväksyttävä riski: Hevosten kanssa toimimiseen liittyy aina ennakoimisesta huolimatta vaaroja ja mahdollisuus loukkaantua, koska hevonen on vaistojensa varassa toimiva eläin. Esimerkiksi jos ratsastaja putoaa hevosen selästä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aikana hevosen säikähdettyä jotain kentän laidalla, kyseessä on hyväksyttävä riski, jos hevonen on asianmukaisesti tehtäväänsä koulutettu ja toiminnan vastaava ohjaaja on tapahtumahetkellä paikalla. Riski on hyväksyttävä, koska ratsastuksessa tai ratsastuspalvelussa on toteutettu tilanteeseen nähden tarkoituksenmukaiset toimet vaarojen poistamiseksi. (www.kuluttajavirasto.fi)

Myös talliympäristöltä vaaditaan tiettyjä edellytyksiä. Ratsastuspalveluille tulee tarvittaessa asettaa olosuhderajat. Jos toiminta ei ole turvallista, ei palvelua tule suorittaa. Esimerkiksi huono sää, tai liukas/märkä kenttä voi olla syy tunnin peruuntumiseen. (Suomen ratsastajain liitto).

Toiminnanharjoittajan on pidettävä myös onnettomuuskirjanpitoa, joka sisältää tapahtuneiden onnettomuuksien lisäksi myös vakavat läheltä piti – tilanteet. Onnettomuuksien ja niiden

syiden tutkinta ja analysointi antaa pohjaa riskien arvioinnille ja hallinnalle sekä turvallisuusjärjestelmän kehittämiseksi. Henkilökuntaa tulee olla riittävästi ottaen huomioon toiminnan laatu, asiakkaiden määrä ja taitotasot. Henkilökunnalla tulee olla riittävät ensiapu-, pelastus- ja alkusammutustaidot.

Ratsastuspalveluja järjestettäessä varusteet ja välineet tulevat olla asianmukaiset. Ratsastajan tulee käyttää hyväksyttyä mallia olevaa kypärää (CE – merkitty). Kypärän tulee olla kooltaan sopiva ja se tulee olla päähän oikein puettu. Jalkineissa tulee olla leveä korko. Jalkineen tulee olla sellainen, joka ei takerru jalustimeen eikä luista siitä läpi, esim. ei lenkkeilyjalkineet eikä jalkine saa olla liian suuri. Parhaiten soveltuvia jalkineita ovat esim. ratsastus- tai kumisaappaat. Housujen on hyvä olla joustavat, joissa saumat eivät hankaa eivätkä lahkeet nouse. Ratsastuspalveluun tulisi pukeutua sään mukaisesti. Lepattavia ja kahisevia vaatteita tulisi välttää, koska hevoset saattavat säikähtää niitä. Ratsastukseen soveltuvien käsineiden käyttö on suositeltavaa. Pitkät hiukset on pidettävä kiinni. Korvarenkaiden, sormusten ja lävistysten käyttäminen tulee välttää. Ratsastuksessa suositellaan CE-merkityn turvaliivin käyttöä ja maastoratsastuksessa lisäksi heijastinliivin tai muun kiinteän heijastimen käyttöä. Ennen ratsastuspalvelun suorittamisen aloittamista tulee toiminnanharjoittajan tarkastaa, että osallistujilla on toiminnan edellyttämä, asiallinen vaatetus, joka suojaa riittävästi mm. sääolosuhteilta. Toiminnanharjoittaja on velvollinen antamaan asiakkaan käyttöön tarvittavat henkilönsuojaimet (kypärä, heijastimet) sekä varmistamaan, että henkilönsuojaimet ovat oikein kiinnitettynä. (Suomen ratsastajainliitto).

Henkilökunnan tulee perehdyttää asiakas tallikäyttäytymiseen, hevosen käsittelyyn, muiden ratsastajien huomioimiseen sekä tarvittaviin välineisiin. Asiakkaan kanssa tulee käydä läpi tallisäännöt. Asiakkaalle tulee kertoa ratsastuksen vaarat, esim. hevosen arvaamaton käyttäytyminen, eri hevosten ominaispiirteet, kuten potkiminen sekä toimintatavat, miten onnettomuuksia voidaan ennaltaehkäistä esim. oikea pukeutuminen, satulaan nousutapa, hevosen käsittely, hevosten etäisyys ratsastettaessa. Lisäksi tulee painottaa suojainten käyttämisen hyödyllisyyttä ja välttämättömyyttä sekä käydä läpi suojainten pukeminen, kiinnittäminen ja irrottaminen. Tarvittaessa näistä annetaan kirjallinen ohje ja suullista opastusta. Ohjaajan tulee varmistaa kypärän lisäksi satulan ja suitsien oikea kiinnittäminen. Asiakkaille tulee antaa ohjeet, miten toimitaan mahdollisessa hätätilanteessa ja miten hälytetään apua sekä kuka on toiminnan vastuuhenkilö. (SPHT- yhdistys).

Ratsastettaessa liikenteessä tai mentäessä maastoon, tulee asiakkaille kertoa ratsastukseen liittyvät liikennesäännöt sekä yleiset ohjeet ja turvallisuusseikat, jotka liittyvät liikenteessä ratsastamiseen. Ratsastajille tulee kertoa myös hyvät tavat muita liikkujia kohtaan.

Asiakkaalle on kerrottava mahdollisista ikärajoituksista sekä rajoituksista päihteiden käytön suhteen. Hevosilla ratsastettaessa, ajettaessa tai hevosta hoidettaessa on päihteiden käyttö tai päihteiden vaikutuksen alaisena oleminen aina kiellettyä.

Lasten ja lapsiryhmien kanssa työskenneltäessä henkilöstöä tulee olla enemmän ja sen tulee olla kokeneempaa kuin vanhempien ja pidemmälle harrastuksessaan edenneiden asiakkaiden kanssa. Ohjaajan tulee olla aina läsnä, kun lapset käsittelevät hevosia, myös ennen ja jälkeen ratsastustapahtuman. (SPHT- yhdistys).

Alle 18 vuotiailla vaelluksiin, ratsastusretkiin ja leireille osallistuvilla tulee olla huoltajan suostumus, joka varmistetaan luotettavasti (esim. huoltajan allekirjoituksella varustettu suostumus). Ratsastuspalveluita tarjoavilla talleilla, vaelluksilla, leireillä ja ratsastuskouluilla sekä -kerhoilla tulee olla tiedossa lasten ja nuorten asiakkaiden huoltajien yhteystiedot, jotta heihin saadaan tarvittaessa yhteys.

Erytisryhmien kohdalla (esim. vammaisratsastuksessa, ratsastusterapiassa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa) henkilöstön määrälliset ja ammattitaitovaatimukset korostuvat. Erytisryhmiä ohjattaessa tulee ratsastusta ohjaavan henkilön lisäksi olla ko. erityistaitojen omaavia työntekijöitä, kuten vammaisratsastusohjaaja tai ratsastusterapeutti tai riittävästi ryhmästä vastaavia erityiskasvatuksellisen ammattitaidon omaavia työntekijöitä. (SPHT- yhdistys). Erytisryhmien kanssa työskenneltäessä tulee kiinnittää myös suurta huomiota ratsastuksen ohjauksesta vastaavien henkilöiden ja erityisryhmän omien ohjaajien esim. vanhemmat, lääkintävoimistelija, nuorisotyöntekijä, keskinäiseen yhteistyöhön ja tiedonkulkuun (mm. toiminnan riittävään etukäteissuunnitteluun ja erityisriskien ja – tarpeiden selvittämiseen) sekä asiakasryhmän kokoon ja käytettävien hevosten sopivuuteen.

Rakennusten: tallien, majoitustilojen ja rakenteiden tulee soveltua käyttötarkoitukseensa. Rakennuksissa tulee olla palovaroittimet/paloilmoitinjärjestelmä ja helposti saatavilla oleva, toimintakuntoinen alkusammutuskalusto. Palontorjunta-automaatiikan (sprinklaus, paloilmoitin- tai palovaroitinjärjestelmä, palovaroittimet jne.) avulla saadaan huomattava parannus paloturvallisuuteen. Palovahinkojen ennaltaehkäisemiseksi tulisi huolehtia sähkölaitteiden ja – asennusten (erityisesti valaisimien ja lämmittimien) kunnossapidosta, huollosta ja määräaikaistarkastuksista. Sähköjohdot ja – laitteet sekä muut välineet, jotka voivat vahingoittaa hevosta tai joita hevonen voi vahingoittaa, on tarvittaessa suojattava tai sijoitettava hevosen ulottumattomiin.

Rakennuksissa tulee olla esillä, mm. kyltein, tallikäyttäytymiseen liittyviä hyviä toiminta-tapoja esim. hevosen ruokintaan, karsinoihin menemiseen, ovien kiinnipitämiseen, tavaroiden säilyttämiseen liittyviä asioita. Tilat, jotka ovat yksityiskäytössä ja joihin ei ole tarkoitus päästää asiakkaita, tulee merkitä. Tallin toimintasäännöt tulee jakaa uusille asiakkaille ja alaikäisten vanhemmille sekä sijoittaa näkyvälle paikalle tallilla esim. ilmoitustaululle. Säännöissä on kerrottava selkeästi, mitkä toiminnot ovat kiellettyjä: tallissa huutaminen tai käytävillä juokseminen ja mitä toimenpiteitä on esim. karsinassa työskentelyssä noudatettava, esim. kuinka hevoset on oltava kytkettyinä. Tallialueella tulee olla tupakointikielto paitsi siihen tarkoitettulla paikalla.

Ratsastusalueen tulee olla aidattu. Ratsastusalueen pohjan tulee olla tasainen ja joustava, mutta ei upottava. Ratsastusalueen pohjalla ei saa olla suuria kiviä tai muita kovia esineitä. Ratsastusalueiden aitojen ja hallien seinien sekä pohjien tulee olla turvallisia ja valmistettu hevoselle sopivasta materiaalista. Teräviä kulmia ja piikkejä ei saa olla maassa eikä rakenteissa. Aitojen, seinien ja pohjan kuntoa on tarkkailtava ja huollettava tarvittaessa. Sisäänkäyntien ratsastusalueille tulee olla riittävän leveitä. Myös järjestyssäännöt tulevat olla selvästi näkyvissä ja ne käydään yhdessä asiakkaan kanssa läpi. Piha tulee olla turvallinen ja sellainen, että siellä on helppo käsitellä hevosia. Kenttä tulee olla aina aidattu ja valaistu. Siellä tulee olla riittävästi tilaa liikkua. Myös varusteet ja välineet tulevat olla ehjät ja sellaisia, että asiakkaat osaavat niitä käyttää. (Kuluttajainsuojavirasto).

Aitauksissa tulisi esittää kieltomerkein, että eläinten ruokinta on kielletty ilman lupaa. Sähköistetyt aidat tulee varustaa varoitusmerkillä sähköistyksestä. Sisä- ja ulkotiloissa sijaitsevien katsomoiden tulee olla eristetty ratsastusurasta suoja-aidalla. Katsomoihin pääsyn on oltava turvallinen. Yleisö on ohjeistettava toimimaan oikein aitauksien läheisyydessä ja maneeseissa, esim. ei koiria, huutaminen kielletty, tupakointi ja alkoholin käyttö kielletty.

Toiminnanharjoittajan on huolehdittava alueen riittävästä valaistuksesta. Hyvä valaistus lisää asiakas- ja työturvallisuutta sekä ennaltaehkäisee ilkivaltaa ja rikoksia. Ratsastuksessa suositellaan turvajalustimien käyttöä. Ratsastusvälineiden ja henkilönsuojainten tulee olla ehjiä, puhtaita ja helposti saatavilla. Rikkinäiset ja käyttökelvottomat välineet tulee hävittää, jotta ne eivät missään olosuhteissa sekoitu käyttökelpoisten varusteiden kanssa.

Jos joissakin palveluissa tai toiminnoissa käytetään vain tiettyjä hevosia, tai jos hevosilla on jotain rajoituksia (esim. ratsastajan painorajoitus), tulee nämä tiedot merkitä turvallisuusasiakirjaan. Toiminnanharjoittajalla ja työntekijöillä tulee olla riittävä kokemus

eläinten kanssa toimimiseen. Jos palveluun osallistuja on kokematon toimimaan hevosen kanssa, tulee ohjaajan/kouluttajan valvoa jatkuvasti eläinten kanssa toimimista mahdollisten yllättävien tilanteiden varalta.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta edellyttää hevosilta tietynlaista luonnetta ja osaamistasoa. Utelias, hyvähermoinen ja kiltti hevonen on turvallisuuden perusta ja mahdollistaa mielekkään vuorovaikutuksen ja yhteistyön ihmisen ja hevosen välillä. Asiakkaiden käyttöön luovutettavien hevosten tulee olla koulutettuja kyseiseen toimintaan. Hevosten tulee olla lisäksi ihmisystävällisiä ja niiden tulee käyttäytyä mahdollisimman luotettavasti.

Toiminnan harjoittajan on myös etukäteen määriteltävä turvallisuuden kannalta tarpeelliset ikätaito-, tai muut vaatimukset tai rajoitukset. Tallitoiminnan turvallisuutta parantavat siis huomattavasti varsin arkiset asiat, esimerkiksi riittävä valaistus, siisteys ja järjestys sekä tallin sisällä että tallin pihalla. Lattiat, portaat ja käytävät tulisikin pitää niin siistinä, ettei liukastumis- tai kompastumisvaaraa ole. Väljät, siivotut kulkuväylät vähentävät sekä hevosten että ihmisten tapaturmariskiä, ja työkin sujuu helpommin. Tallin turvallisuutta lisää myös hevosen hoitoa varten oleva erillinen tila, jossa hevonen voidaan kiinnittää päitsistä molemmin puolin kiinni seinään. Näin hoitaja ei jää puristuksiin hevosen ja seinän väliin. Kunnollinen hoitotila tarjoaa hyvät puitteet myös pesuun, kengitykseen, lääkintään kuin muuhunkin hoitoon. (Pesonen ym. 2008, 74–75.)

Suomen sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhdistys on myös laatinut toiminnalleen omat eettiset ohjeet. Näiden ohjeiden tarkoituksena on, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla pyritään lisäämään yksilön ja ryhmien osallisuutta ja siten vahvistamaan yhteiskunnan täysivaltaista jäsenyyttä. Toiminnalla tuetaan yksilön tai ryhmän kiinnittymistä itselleen merkityksellisiin yhteisöihin ja ohjataan omien voimavarojen tunnistamisessa ja käyttöönotossa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa seurataan ja huomioidaan yhteiskunnallisia muutoksia (mm. lait ja asetukset).

Toiminnan harjoittajalta vaaditaan, että hän on suorittanut Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen, on vastuussa työnsä laadusta ja turvallisuudesta, tiedostaa omat taitonsa ja rajoituksensa ja huolehtii työkyvystään. Hänen tulee myös huolehtia oman ammattitaitonsa kehittämisestä sekä edistää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittymistä mahdollisuuksiensa mukaan. Lopuksi eettisissä ohjeissa mainitaan, että toiminnan harjoittaja kieltäytyy toteuttamasta toimintaa silloin, kun toiminta ei ole asiakkaalle tarkoituksenmukaista. Asiakas on tarvittaessa ohjattava muiden palvelujen piiriin.

Toimintaa koskien on ohjeistettu, että asiakkaalle ja asiakkaan huoltajalle on selkeästi selvitettävä toiminnan periaatteet sekä riskit. Asiakassuhde on aina luottamuksellinen ja toiminnan harjoittajaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Toiminta suunnitellaan asiakaslähtöisesti ja sitä arvioidaan. Turvallisuus on toiminnan lähtökohta ja siinä huomioidaan psyykkiset, fyysiset ja sosiaaliset turvallisuustekijät. Avustavat henkilöt perehdytetään tehtävänsä ja heille annetaan riittävästi tietoa toiminnan tavoitteista. Toiminnassa noudatetaan aina eläinsuojelulakia.

3.4 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttaminen käytännössä

Aluksi käydään läpi yhdessä tallin järjestyssäännöt ja esitellään talliympäristö. Kerrotaan tallin hevosista, tallin päivärutiineista sisältäen myös tietoa hevosten ruokinnasta sekä kerrotaan siitä millaisia tallitehtäviä asiakkaat saisivat tehdä. Asiakkaan kanssa käydään myös alkuvaiheessa läpi hevosen turvalliseen käsittelyyn ja kohtaamiseen liittyviä asioita sekä kerrotaan hevosen lajinmukaisesta käyttäytymisestä. Käydään läpi myös yleisiä turvallisuuteen liittyviä asioita, kuten mm. ratsastuskypärän käyttäminen ja asianmukaisen pukeutumisen merkitys. Jos asiakkaat tupakoivat heille voidaan kertoa myös tupakkapaikan sijainnista. Apuna voidaan käyttää myös kirjallista materiaalia.

Turvallisuuden kannalta merkittävät riskit ovat ihmiset, jotka eivät tunne hevosen aisteja, käyttäytymistä tai viestintää, sillä he eivät välttämättä ymmärrä aiheuttavansa itse vaaraa tilanteessa, jossa hevonen kohtaa liikennettä, koneita tai muuta yllättävää häiriötä. Yleisimpiä tapaturmia tallilla ovat puremat, potkut, hevosen alle jäämiset sekä riuhtaisun aiheuttamat vammat. Henkilöriskien lisäksi keskeisiksi riskeiksi muodostuvat paloturvallisuusriskit, esimerkiksi pöly ja ylimääräiset tavarat käytävillä. Siksi näiden asioiden kertominen heti alkuvaiheessa on hyvin tärkeää. (Pesonen ym. 2008, 71.)

Kun uusi ryhmä tai asiakas saapuu tallille, pyritään tekemään asiakkaan vastaanotosta sellainen, että jättää hyvän kokemuksen ja tunteen asiakkaalle. Tämä vaihe on erittäin tärkeä, sillä asiakas saa ensivaiheesta heti käsityksen miten häneen suhtaudutaan ja onko hänen vastaanottonsa ollut lämmin. Tämä vaihe ratkaisee myös monesti sen, että tuleeko asiakas enää toista kertaa tallille. Asiantuntijoiden mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on aina otettava huomioon sekä hevosen, ohjaajan että nuoren taidot. Jos tallilla syntyy ongelmia, niihin puututaan välittömästi ja asioista keskustellaan. Tarvittaessa

nuorta voidaan pyytää kertaamaan tallin sääntöjä tai jopa poistumaan tallilta, jos epäasiallinen käytös jatkuu tarpeettoman pitkään. Jos nuori pelkää hevosia, sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaan aloittaa esimerkiksi tallin muiden eläinten hoitamisella.

Asiakkaille voidaan kertoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta mielellään selkokielellä. Nuoret eivät usein ymmärrä monimutkaisia käsitteitä eivätkä hienoja termejä. Asiakkaille kerrotaan toiminnan tavoitteista ja toiminnan tarkoituksesta. Yhdessä käydään läpi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan periaatteita ja arvoja. Toiminta perustuu avoimeen vuorovaikutukseen, luottamukseen, kannustamiseen ja tukemiseen, turvallisuuteen, elämysellisyyteen, toiminnallisuuteen ja tavoitteellisuuteen. Toiminnasta tulee näin yksilöllistä ja suunnitelmallista. Se vaatii koulutetulta ohjaajalta herkkyyttä ja ammattitaitoa havainnoida ja ohjata ihmisen sekä hevosen välistä vuorovaikutusta. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta nivoutuu aina asiakkaan kokonaiskuntoutukseen.

Seuraavaksi tehdään alkukartoitus ja kirjallinen sopimus sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Alkukartoituksessa käydään läpi asiakkaan aikaisempi kokemus hevosten parissa työskentelystä, hänen toiveitansa ja omia tavoitteita. Tavoitteet laaditaan yhdessä. Samalla käydään läpi muita tarpeellisia asioita kuten onko jotakin mikä vaikuttaa tallitöiden tekoon tai jokin asia mikä pitäisi ottaa erityisesti huomioon. On myös hyvä tietää joitakin seikkoja asiakkaiden taustoista. Näitä voivat olla esimerkiksi paniikkikohtausten mahdollisuus, pelkotilat, lääkitys tai jokin käyttäytymiseen liittyvä tekijä. Nämä tiedot ovat tarpeellisia kun lähdetään laatimaan asiakkaille sopivia tehtäviä. Jos asiakkaalla on esimerkiksi heinäallergia tai hän on allerginen hevosille, sosiaalipedagoginen hevostoiminta ei silloin yleensä sovi.

Sopimuksessa tulee näkyä käyntikertojen määrä ja kesto. Yhden käyntikerran pituus on yleensä 90 min. Eli sovitaan minä päivänä käynnit viikossa ovat ja mihin aikaan ne alkavat ja loppuvat. Tämä on myös tärkeä tieto asiakkaille, koska monesti nuoret innostuvat kovasti tallitöiden tekemisestä ja tahtovat jäädä tallille yli sovitun ajan. Asiakkaille korostetaan myös sitä, että he eivät jää koskaan yksin ja ohjaaja on koko ajan läsnä kaikessa toiminnassa. Jokaisella toimintakerralla on yleensä jokin teema eli näin pysytään tavoitteissa ja käyntikerroista saa näin vaihtelevia ja tämä taas puolestaan saa mielenkiinnon säilymään. Asiakkailta voi kysyä myös heidän toiveitaan siitä mitä he haluaisivat tehdä. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa painottuvat mm. motoriset, pedagogiset ja psykologiset tavoitteet. Lopuksi kirjallinen sopimus allekirjoitetaan eri osapuolten kesken.

Jos lapsi tai nuori tulee lastensuojelun piiristä, Lastensuojelulain (L2007/417) mukaan lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle täytyy tehdä asiakassuunnitelma. Asiakassuunnitelma täytyy tehdä silloin, jos lastensuojelun asiakkuus jatkuu lastensuojelutarpeen selvityksen jälkeen tai kysymyksessä ei ole tilapäinen neuvonta ja ohjaus. Asiakassuunnitelma tulee laatia ja tarkastaa yhdessä lapsen ja huoltajan sekä tarvittaessa lapsen muun laillisen edustajan, vanhemman tai muun omaisen, sekä lapsen huoltoon keskeisesti osallistuvan tahon kanssa, ellei siihen ole selkeää estettä. (Lastensuojelulaki L2007/417.) Tämä koskee myös sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

Teemoina voivat olla esimerkiksi ratsastusta maastossa asiakkaan taidoista riippuen, hevosten varusteiden huoltoa, vikellystä tai hevosten juoksuttamista liinassa. Kaiken yhdessä tekemisen tarkoituksena on tehdä ja luoda asiakkaille rento, turvallinen ja mukava ilmapiiri. Jokaiseen tapaamiskertaan sisällytetään yleensä ainakin jonkin verran ratsastusta, koska monet asiakkaat odottavat sitä.

Asiakkaille korostetaan myös, että mitään sellaista ei ole pakko tehdä mitä ei halua. On siis lupa myös kieltäytyä. Voi vain katsoakin. On hyvä kertoa myös tunteista ja niiden näyttämisestä. Antaa lupa tunteiden näyttämiseen. Hevosten kanssa toimimisessa on aina tunteet läsnä ja ne voivat vaihdella laidasta laitaan.

Toimintakertoihin kuuluu myös lopuksi se, että käydään päivää yhdessä asiakkaiden kanssa läpi. Mikä oli kivaa, mikä ei ollut niin kivaa, jäikö jokin asia erityisesti mieleen jne. Tämä auttaa asiakasta ymmärtämään ja käsittelemään saatuja kokemuksia.

Hevosen hyvinvoinnin ja turvallisuuden kannalta on tärkeää luoda suhde, jossa hevonen kunnioittaa, mutta ei pelkää ihmistä. Omat taidot on myös tärkeää tunnistaa, jotta tietää, millaisissa tilanteissa voi toimia turvallisesti ja hevosta pelottamatta, sillä tallin työympäristöön ja -oloihin liittyy monenlaisia vaaratekijöitä. Ongelmia voi syntyä esimerkiksi painavien taakkojen nostamisesta, vetoisista ja pölyisistä tiloista tai kokemattomien ihmisten liikkumisesta tallilla. Omilla säännöillä tallissa voidaan kuitenkin välttää monia onnettomuuksia. Jokainen tallissa kävijä voi myös omalla asenteellaan ja toiminnallaan ennaltaehkäistä vaaratilanteita. (Pesonen, Virtanen, Rosenberg, Kivi-lohkare & Rantala 2008, 71, 80.)

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on oleellista, että aikuinen luo lapsen tai nuoreen pedagogisen suhteen, mikä tarkoittaa vastavuoroisuutta ja avointa kommunikaatiota. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa korostuu myös ihmisen ja hevosen välinen

vuorovaikutus. (Hyvätti 2009b, 78.) Eläimet eivät voi vastata kielellisesti keskusteluun, mutta ne näyttävät kiintymyksensä ja rakkautensa ihmiskumppaneilleen reagoiden riittävästi niin, että ihmiset melkein väistämättä puhuvat eläimelleen (Hart 2006, 83). Vuorovaikutuksessaan hevonen on herkkä; se reagoi herkästi ihmisen kehonkieleen, eleisiin, asentoihin ja äänensävyihin. Tästä syystä hevosta on helppo käyttää vuorovaikutustaitojen kehittäjänä ja välittäjänä. (Hyvätti 2009b, 78.)

3.5 Sosiaalipedagogista hevostoimintaa koskeva valvonta, ohjaus ja lainsäädäntö

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa saa harjoittaa siihen erillisen koulutuksen saanut henkilö. Jokaisella koulutukseen pyrkivällä tulee olla jokin sosiaali- ja terveystieteiden ammattikoulutus tai opetusalan koulutus suoritettuna. Toiminta luetaan kuuluvaksi sosiaali- ja terveystieteiden alaan, mutta siinä on myös elementtejä opetus- ja kasvatusalasta. Toimintaan vaikuttaa laki ammattihenkilöistä, joita valvoo VALVIRA. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhdistys on laatinut toiminnalle mm. eettiset ohjeet ja järjestää aiheeseen liittyvää koulutusta. Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö seuraa myös alan kehitystä. Peruspalveluvirasto myöntää maksusitoumuksia ja KELA:sta on mahdollista saada avustusta kuten esim. palveluseteleitä. (Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 15.7.2005/566). KELA ja peruspalveluvirasto myöntävät avustusta kuitenkin harkiten ja tietyin perustein. Avustusta saavat tällä hetkellä esim. vammaispalveluja käyttävät henkilöt sekä jotkin lastensuojelun piiriin kuuluvat henkilöt. (harrastekäyttöön suunnatut avustukset) (KELA.fi)

Vammaislaki vaikuttaa siis myös mahdolliseen avustuksen saamiseen. Vammaislaissa (Asetus vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista 18.9.1987/759) on maininta vammaisten henkilöiden kuntoutumisesta ja sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan pitää yhtenä kuntoutumisen muotona. Lastensuojelulaki mahdollistaa toiminnan lastensuojelun piirissä oleville lapsille ja nuorille.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan asiakkaat eivät tule lääkärin läheteellä vaikka hevostoiminta voidaankin liittää osaksi heidän kuntoutussuunnitelmia. Lastensuojelun asiakkaiden hevostoiminnan maksavat lapsen/nuoren sijoittajakunnan sosiaalihuolto. Lastensuojelulaki (5.8.1983/683) ja asetus (16.12.1983/1010). Lastensuojelulaki painottaa ehkäisevän lastensuojelun ja tehokkaan kuntouttavan avohuollon merkitystä. Hevostoiminta sopii sekä ennaltaehkäisevään että kuntouttavaan perhetyöhön. Se tukee selvästi

lastensuojelulakia. Joissakin tapauksissa hevostoiminta voidaan sisällyttää erityisnuorisotyöhön.

Vastaavasti hevosten kohtelussa ja käsittelyssä noudatetaan eläinsuojelulakia, jonka noudattamisesta on vastuussa toimintaa ohjaava ja valvova aikuinen ihminen (Sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhdistys ry).

STM:n yhtenä tavoitteena on hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen. Sosiaali- ja terveysministeriö kantaa vastuuta suomalaisten hyvinvoinnista huolehtimalla sosiaali- ja terveyspalvelujen toimivuudesta sekä takaamalla toimeentuloturvan. Ministeriö painottaa palvelujen ja muiden tukitoimien kehittämisessä ehkäisevää näkökulmaa sekä vaikuttaa siihen, että hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen näkökulma otetaan huomioon kaikissa päätöksissä ja toimissa. Väestön hyvinvointia ja terveyttä edistetään mm. Lisäämällä ja ylläpitämällä sosiaalista hyvinvointia, turvallisuutta ja osallisuutta sekä vähentämällä köyhyyttä ja syrjäytymistä. Edistämällä väestön hyvää terveyttä ja toimintakykyä; terveellisiä elintapoja sekä ehkäisemällä päihdehaittoja, vähentämällä sairauksia ja kaventamalla terveyseroja. Lisäämällä ehkäisevän työn osaamista niin että sairaudet ja sosiaaliset ongelmat tunnistetaan ja tarvittavat tukitoimet käynnistetään mahdollisimman varhain. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta edistääkin parhaimmillaan näitä tavoitteita (Stm.fi)

STM:llä on lisäksi tavoite tuottaa yhteistyöllä hyvinvointia. Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen edellyttääkin yhteistyötä eri toimijoiden kesken. Myös tämä tavoite toteutuu sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Valtio, kuntien sosiaalitoimi, kuntayhtymät, sairaanhoitopiirit, lastensuojelulaitokset tai muut organisaatiot sekä yksityiset asiakkaat rahoittavat toimintaa jonkin verran käyttäjäryhmästä riippuen. Rahoittaminen onkin hyvin kirjavaa. Toiminta on täysin yksityisten ihmisten järjestämää toimintaa eikä siinä ole kunnilla tai valtiolla omistusosuuksia. Valtakunnallisesti toiminta ei ole toistaiseksi saanut julkista hyväksyntää, joka mahdollistaisi toiminnalle suoraa rahoitusta. Valta osa käyttäjistä onkin itse maksavia. (Peltonen 2008).

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan harjoittaa myös yksityisten tallien lisäksi esimerkiksi erilaisissa perhekodeissa ja hoitokodeissa ja tällöin toimintaa valvoo mm. kunta. Se katsotaan tällöin osaksi perhekodin toimintaa.

4. SOSIAALIPEDAGOGISEN HEVOSTOIMINNAN ASIAKKAAT

4.1 Häiriöt psyykkisessä ja henkisessä hyvinvoinnissa

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkailla on usein eritasoisia ongelmia psyykkisessä ja henkisessä hyvinvoinnissa. Heillä on usein kommunikaatio- ongelmia, psyykkisiä ja fyysisiä traumoja, joissa luottamus toiseen ihmiseen on menetetty sekä masennusta. Taustalla voi olla seksuaalista hyväksikäyttöä, väkivallan kohteeksi joutumista ja hylätyksi tulemistä. Näistä voi olla seurauksena masennuksen lisäksi ahdistuneisuutta, pelkoa, syömishäiriöitä, paniikkikohtauksia ja levottomuutta (Mattila- Rautiainen 2011, 173.)

Monilla asiakkailla on myös häiriöitä tunnepuolella. Tunneäly ei ole kehittynyt tai asiakas ei hallitse tunteitaan. Hän voi saada kiukunpurkauksia tai ei kykene empatiaan. Monet asiakkaat kärsivät myös itsetunnon puutteesta. Monet asiakkaat eivät osaa nimetä omia tunteitaan. Negatiivisten tunteiden erittely on usein vaikeaa ja positiiviset tunteet tuntuvat olevan tavoittamattomissa. Asiakkaat kokevat myös usein, että mikään ei tunnu enää miltään (Mattila- Rautiainen 2011, 195.)

Hevonen antaakin ihmiselle mahdollisuuden ja rohkeuden pukea sanoiksi sellaisia kokemuksia, joista ei välttämättä muuten uskaltaisi tai osaisi kertoa. (Pitkänen 2008, 18-19).

Hevostoiminnan seikkailullisuus korostuu etenkin silloin, kun seikkailua tarkastellaan sosiaalityön näkökulmasta, sillä seikkailun avulla päästään kokemuksien kautta käsittelemään muun muassa pelkoa, ahdistusta, onnistumista, vihaa ynnä muuta. (Riittinen 2010, 16 -17.)

Monilla asiakkailla on toisinaan myös erilaisia päihdeongelmia, joihin psyykkiset ongelmat ovat altistaneet. Vaihtoehtoiset hoitomuodot ovat alkaneet lisääntyä myös huume- ja päihdeongelmaisten hoitamisessa. Päihdeongelmaiset asiakkaat kärsivät usein levottomuudesta ja tuskaisuudesta, johon hevosen rauhoittava olemus on auttanut. Lisäksi hevostoiminta auttaa löytämään uusia selviytymiskeinoja ja lisää rohkeutta löytää uusia tapoja mielihyvän löytämiselle ja vaikean olon ja tunnetilan kohtaamiselle.(Mattila- Rautiainen 2011,211- 215.)

4.2 Rajoitteet fyysisessä toimintakyvyssä

Joillakin asiakkaista saattaa olla rajoitteita liikunta- ja toimintakyvyssä. Tämä voi johtua vammautumisesta tai erilaisista sairauksista. Näitä sairauksia voivat olla epilepsia, MS-tauti sekä erilaiset aistivammat. Nämä aiheuttavat puolestaan häiriöitä hienomotoriikan alueella. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa suunniteltaessa tällaisille asiakkaille on tärkeää miettiä toiminnan sisältöä. Kuitenkaan tämä ei ole este toimintaan osallistumiselle.

Mahdollisista rajoitteista on syytä tietää etukäteen, koska liikunta- ja aistirajoitteet saattavat vaatia talliolosuhteiden muokkaamista asiakkaalle sopivaksi. Tällaisia ovat esimerkiksi sopivan valaistuksen järjestäminen, kynnysten poistaminen ja selkään nousurampit.

Ratsastus kehittää ihmisen fyysisiä puolia ja sen vaikutukset ihmisen fysiikkaan ovat moninaiset. Se kehittää kaikkia motoriikan osa-alueita monipuolisesti. Hevosen hoitaminen ja tallissa työskentely kehittävät hieno- ja karkeamotoriikkaa ja maastossa ratsastaminen kestävyyttä. Havaintomotoriikka kehittyy silmä-käsikoordinaation, kehonhallinnan ja spatiaalisen hahmottamisen kehittämisen avulla. (Halonen 1994, 13; Suomen ratsastusterapeutit ry. 2003.)

Epilepsia ei ole myöskään este ratsastamiselle, mutta ohjaajan on tiedettävä millaisia asiakkaan kohtaukset ovat ja mikä niitä saattaa laukaista sekä minkälainen ensiapu ja lisälääkitys asiakkaalla on (Mattila- Rautiainen 2011, 313.)

Vammaisratsastuksessa hevonen toimii kumppanina vammaiselle ratsastajalle. Ratsastuksen ohjauksesta vastaavat koulutetut vammaisratsastuksenohjaajat. Vammaisratsastuksen yhtenä tarkoituksena on aktivoida ratsastajaa hevosen avulla ruumiillisesti (fysioterapia), henkisesti (psykoterapia) ja sosiaalisesti (sosioterapia) auttaen häntä näin sopeutumaan vammaansa. (Saastamoinen 2005, 22.) Vammaisratsastus voidaan sisällyttää osaksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa.

4.3 Ongelmat sosiaalisissa taidoissa

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkailla on usein vaikeuksia sosiaalisissa suhteissa. Näitä ovat asioiden jakaminen, yhdessä toimiminen, anteeksi pyytäminen, tapaamisen sopiminen ja siitä kiinni pitäminen, lainaaminen ja palauttaminen, impulssien kontrolloiminen

sekä tuttuihin ja tuntemattomiin ihmisiin soveliaalla tavalla reagoiminen (Viinamäki 2005, 14.)

Nuorilla voi olla myös muita sosiaalisia ongelmia kuten puutteita vuorovaikutustaidoissa, ylivilkkautta sekä keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöitä. Talliyhteisö on ikään kuin yhteiskunnan pienoismalli ja tällä tavoin voidaan opittuja sosiaalisia taitoja soveltaa muuhun sosiaaliseen toimintaan. Tallitoiminta avaa harjoittelulle oivat puitteet. Koska hevostoiminta opettaa kokemusten ja elämysten kautta itsetuntoa, hevosen hoidossa vastuun ottamista ja vuorovaikutusta sekä yhteisöllisen perustan kautta normaalin elämän pelisääntöjä, hevostoiminta onkin erityisen suosittua lastensuojelun piirissä.

Monet asiakkaista ovat syrjäytyneet tai ovat syrjäytymisuhan alla. Nuorilla voi olla myös varastelua. Yhteisöllisessä toiminnassa lapset ja nuoret ovat tasavertaisia kumppaneita yhteisön toiminnassa niiltä osin kuin se on mahdollista. Tämä tarkoittaa, että aikuiset ja kasvattajayhteisö ilmaisee selvästi ne rajat, joiden sisällä lasten ja nuorten itsesääätely voi tapahtua. Yhteisöllisessä toiminnassa lapsia ja nuoria pyritään ohjaamaan siten, että he pystyisivät osallistumisen ja tasavertaisuuden avulla ratkaisemaan ja käsittelemään asioita entistä omaehtoisemmin ja itsenäisemmin. Itsesääätelyn ja käyttäytymisen normit rakentuvat yhteisössä yhteistyössä yksilöiden ominaisuuksien sekä yhteisön tason ja säädösten pohjalta. Yhdessä sovitut ja hyvin perustellut rajat luovat turvallisuutta ja herättävät luottamusta yhteisöön, mikä puolestaan luo parhaat edellytykset onnistuneelle kasvatukselle. Tämä lisää yhteenkuuluvuuden tunnetta ja vähentää syrjäytymisvaaraa. (Lätti 2007, 14.)

4.4 Ongelmat oppimisen alueella

Joskus asiakkailla on eri tasoisia oppimisvaikeuksia joiden taustalla voi olla esimerkiksi ADHD. Tallitoiminnalla voidaan vaikuttaa myönteisesti myös näihin asioihin. Sosiaalipedagogiikka on kiinnostunut kaikista niistä oppimis- ja kasvuprosesseista, joiden kautta yhteiskunnallinen toimintakyky ja sosiaalinen identiteetti voivat muotoutua sekä siitä, miten riittävä elämänhallinta ja itsenäisyys saavutetaan. Tunne omasta tarpeellisuudesta kasvattaa ottamaan vastuuta ja asioiden oppiminen ja tekeminen itse lisäävät tunnetta osaamisesta ja pätevyydestä. (Riittinen 2010, 16.)

Koska sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu lapsen tai nuoren omaan toimintaan ja sen kautta oppimiseen, auttamisen ei ole tarkoitus tulla lapsen tai nuoren ulkopuolelta. Lasta tai nuorta autetaan löytämään oma paikkansa ja huomaamaan omat vahvuutensa.

Tarkoituksena on, että tekemällä ja kokeilemalla lapset saavat onnistumisen kokemuksia, joiden kautta on helpompi oppia ja muistaa asioita. Asiat jäävät paremmin mieleen, kun ne on koettu ja oivallettu itse. Lapsen tai nuoren innostuksen jatkumiseen vaikuttaa myös se, että ensimmäiset kokemukset hevostoiminnasta ovat positiivisia (Lätti 2007, 15.)

Kokkalan ym. (2000, 6) mukaan hevostoiminnan avulla voidaan vaikuttaa asiakkaan aktiviteetin lisääntymiseen, rohkeuden ja kestävyuden kehittämiseen sekä itsehillinnän ja keskittymiskyvyn lisäämiseen. Tämä taas puolestaan lisää kykyä oppia ja omaksua erilaisia uusia asioita.

5. TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

5.1 Tutkimusmenetelmän valinta

Valitsin tutkimusmenetelmäksi kvalitatiivisen eli laadullisen menetelmän. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Tähän sisältyy ajatus, että todellisuus on moninainen. On kuitenkin otettava huomioon, että todellisuutta ei voi mielivaltaisesti pilkkoa osiin, vaan on löydettävissä monenlaisia suhteita. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa pyritäänkin tutkimaan kohdetta riittävästä aineistosta käsin, mahdollisimman kokonaisvaltaisesti sekä pilkkomatta aineistoja kategorisesti. (Hirsjärvi ym. 2000, 152.)

Muita kvalitatiivisen tutkimuksen tunnuspiirteitä ovat aineiston kerääminen luonnollisessa todellisessa tilanteessa. Tutkimuksessa suositetaan ihmisiä tiedon keruun lähteenä. Täydentävän tiedon hankinnassa käytetään usein apuna lomakkeita ja testejä. Kohdejoukko valitaan usein tarkoituksenmukaisesti eikä esimerkiksi satunnaisotoksen menetelmää käyttäen. (Hirsjärvi ym. 2000, 155.)

Kvalitatiivisessa tutkimuksessa on mahdollista lähestyä tutkimusongelmaa joko teoreettiselta tai empiiriseltä pohjalta. Empiirinen tutkimus havainnoi ympäröivää maailmaa ja se kohdentaa tutkimuksen reaali maailman ilmiöön. (Uusitalo 2001, 60.) Empiirinen tutkimus on aktiivista, suunnitelmallista ja systemaattista tarkkailua, havainnointia, joka ei ole vain kohteen tai ilmiön näkemistä. Se sopii hyvin toiminnan ja käyttäytymisen kuvaamiseen ja sen tulkitsemiseen.

Joustavana aineistonhankintamenetelmänä se sopii hyvin nopeasti muuttuviin tilanteisiin ja ilmiöihin, joista ei ennalta ole kerätty tutkimusaineistoa.

Tässä tutkimuksessa kohteena on sosiaalipedagoginen hevostoiminta ja se, miten asiakkaat ovat kokeneet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ja talliympäristön. Tutkimuksen kvalitatiivisuutta perustelee lisäksi se, että hevostoiminnan ja asiakkaiden kohtaamisen välillä on olemassa erilaisia sosiaalipedagogisia suhteita.

5.2 Aineiston keruu

Valitsin aineiston keruu menetelmiksi kyselykaavakkeen, jota apuna käyttäen haastattelin kaikki tutkimukseen osallistujat. Tämän lisäksi käytin menetelmänä myös osallistuvaa havainnointia. Päädyin keräämään tutkimukseen aineistoa kahdella eri menetelmällä juuri tutkittavan ongelman sekä tutkimusresurssien vuoksi. Halusin saada tietoa kaikilta kävijöiltä ja tämä onnistui kyselyn avulla, lisäksi kuitenkin halusin saada tietoon syvempää ymmärrystä havainnoimalla asiakkaita. Pelkästään osallistuvalla havainnoilla ei pystytä vastaamaan kaikkiin tutkimusongelmiin vaan tarvitaan myös toisenlaista tapaa. Tätä varten laadin kyselylomakkeen, joka täydensi havainnoinnista saatuja havaintoja tuoden tutkittavien asiakkaiden ajatuksia ja mielipiteitä esiin. Aineistonkeruumenetelmät siis tukivat toisiaan; ilman havainnoiteja tieto olisi jäänyt pinnalliseksi ja toisaalta myös ilman kyselyä tieto olisi jäänyt kapea-alaiseksi. Kaikki aineisto on tutkijan itse keräämää.

Tutkimuksen kohdejoukon muodosti kuusi 13 – 20-vuotiasta asiakasta, jotka kävivät tutkimuksen kohteena olevalla tallilla marraskuun ja joulukuun 2011 aikana. Käyntejä oli vähintään joka toinen viikko. Viikon päivät olivat etukäteen sovittu kunkin asiakkaan kanssa. Käyntikertojen määräksi oli sovittu kahdeksan kertaa. Kohdejoukko muodostui siten, että 3 nuorista tuli perhekodista, joka kuului lastensuojelun piiriin. Loput kolme kävijää tulivat vapaaehtoisesti toimintaan mukaan. Näillä nuorilla oli jonkinasteisia sosiaalisia ongelmia kuten puutteita sosiaalisissa taidoissa, keskittymis- ja tarkkaavaisuushäiriöitä sekä vaikeuksia hallita tunteita. Kaikki kävijät olivat tyttöjä. Lisäksi kaikilla kävijöillä oli jo aikaisempaa kokemusta hevosista.

Haastattelu on varteenotettava tiedonkeruu menetelmä, sillä siinä ollaan suorassa vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Sen hyviä puolia ovat mm. joustavuus aineistoa

kerättäessä. Lisäksi se antaa mahdollisuuden tutkittavalle kertoa itsestään vapaasti. Haastattelun avulla voidaan myös selventää ja syventää saatuja vastauksia. Tässä tutkimuksessa haastattelun käyttöä puoltaa myös se, että sitä apuna käyttäen pystyy tutkimaan arkoja ja vaikeitakin aiheita. (Hirsjärvi ym. 2000, 191- 192.)

Kyselyssä, jota Tuomi & Sarajärvi (2009, 75.) kutsuvat myös lomakehaastatteluksi, tulee esittää tutkimuksen tarkoituksen ja ongelmanasettelun kannalta merkityksellisiä kysymyksiä. Jokaiselle kysymykselle tulee löytyä perustelu tutkimuksen viitekehuksesta. Laadin kyselyn kysymykset alustavien tutkimusongelmieni pohjalta ja kysymysten asetteluun vaikutti myös se taustatieto, jota minulla aiheesta jo oli. Pysin tekemään kysymykset myös mahdollisimman selkeiksi ja sellaisiksi, joista saisin tarpeellista tietoa tutkimusta varten.

Kyselykaavake oli jaettu kahteen osaan. Ensimmäisessä osassa oli kysymyksiä yhteensä 22 ja tässä kysyttiin kävijöiden kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aloittamiseen liittyvistä asioista. Toisessa osiossa oli kysymyksiä yhteensä 11 ja siinä kysyttiin asiakkaiden kokemuksia varsinaisesta ratsastustapahtumasta. Kaikki vastaajat osallistuivat kyselyyn. Halusin käyttää nuorten kohdalla avointa kyselyä, sillä se soveltuu hyvin etenkin mielipidetiedusteluihin ja se on tehokas tiedonkeruumenetelmä. Koin myös, että nuorten on helpompi vastata avoimiin, kirjallisiin kysymyksiin kuin suljettuihin kysymyksiin. Avovastauksista oli mahdollista saada myös tietoa, joka olisi voinut jäädä suljettuja kysymyksiä käyttäessä kokonaan havaitsematta. (. Vehkalahti 2008, 11, 25.)

Olin itse mukana asiakaskäyntien aikana ja kirjoitin aina muistiinpanoja havainnoistani, koska oli tärkeää, että osallistuin hevostoimintaan normaalisti. Lisäksi osallistuvan havainnoinnin menetelmän valintaa helpotti se tosiasia, että minulla oli jonkinlainen kokonais käsitys tutkimuskohteestani jo entuudestaan. Päädyin havainnoimaan nuorten kokemuksia ja käyttäytymistä tallitoiminnan aloittamiseen liittyvissä asioissa, tallitöiden tekemisessä ja ratsastustuntien aikana. Päädyin näihin teemoihin siksi, koska nämä teemat ovat oleellisia koko tutkimuksen kannalta. Seurasin nuorten kykyä noudattaa annettuja ohjeita, heidän taitojaan suoriutua tallitöistä, heidän mielialaansa eri tehtävien suorittamisen aikana, heidän käyttäytymistään eri toimintojen aikana ja sitä miten kukin jaksoi sitoutua sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Lupa aineistonkeruulle kysyttiin asiakkailta suullisesti.

Tutkimushaastattelujen sijasta tutkimusaineistoa voi kerätä myös havainnoinnilla, joka tapahtuu esimerkiksi osallistuvalla havainnoinnilla tai tarkkailemalla ihmisten toimintaa jossakin tilanteessa. Se ei kuitenkaan tarkoita, että tutkijalla ja tutkittavalla pitäisi olla läheinen kontakti.

Havainnoinnin avulla saadut havainnot vastaavat kysymyksiin mitä ihmiset tekevät ja miltä asiat näyttävät, mutta ei sitä, mitä ihmiset sanovat. Näin tutkimus ei vastaakaan siihen, miksi ihmiset tekevät niin kuin tekevät. Tämä edellyttää, että havaintoaineistoon yhdistetään myös muuta tutkimusaineistoa, esimerkiksi teemahaastattelua. (Vilkkä 2005, 119 -120.)

Osallistuva havainnointi tarkoittaa, että tutkija osallistuu tutkimuskohteensa toimintaan tutkimuskohteen ehdoilla ja yhdessä sen jäsenten kanssa ennalta sovitun ajan. Lisäksi osallistuva havainnointi tapahtuu usein ennalta valitusta teoreettisesta näkökulmasta käsin. (Hirsjärvi ym. 1997, 203 -204; Eskola & Suoranta 1998, 98, 108.) Tässä tutkimuksessa osallistuvan havainnoinnin teoreettisena näkökulmana on asiakkaiden kokemukset sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta sekä sen tuomat mahdollisuudet. Tutkija havainnoi ja tallettaa keräämänsä tiedot systemaattisesti (Eskola & Suoranta 1998, 99.)

Osallistuva havainnointi on hyvä tapa saada tietoa tutkittavasta niin yksilönä, yhteisönsä jäsenenä kuin suhteessa tutkijaankin. Osallistuvassa havainnoinnissa tutkijalla on rooli, jonka avulla hän tekee havaintoja tutkimastaan ilmiöstä vuorovaikutuksessa tutkittavan kanssa. Tutkija osallistuu tutkittavan yhteisön elämään ihmisenä ja tutkijana ja usein tutkimustilanteessa roolit lomittuvat keskenään. Osallistuva havainnointi on hyvä keino tutkia ja kehittää ajattelu- ja toimintatapoja sekä vuorovaikutusta työelämän toimijoiden kesken, sillä se korostaa omakohtaisia kokemuksia ja käsityksiä. (Vilkkä 2005, 120.)

Osallistuva havainnointi on tutkimusaineiston keräämisen metodina varsin oiva myös silloin, kun tutkittavasta yhteisöstä tiedetään etukäteen vain vähän tai tieto ilmenee hiljaisena tietona. Hiljaisella tiedolla tarkoitetaan sitä tietoa, joka on hankittu aistimalla, tekemällä ja harjaannuttamalla käytännöllistä tietoa ja taitoa. Tieto ja taito koostuvat henkilökohtaisen kokemuksen avulla esimerkiksi seuraamalla ja toistamalla toisen tekemistä. (Vilkkä 2005, 120 -121.)

5.3 Aineiston analyysi

Analyysilla pyritään tiivistämään aineisto kadottamatta silti sen sisältämää informaatiota; päinvastoin pyritään informaatioarvon kasvattamiseen luomalla hajanaisesta aineistosta selkeää ja mielekästä. Laadullisen aineiston analyysin tarkoituksena on luoda aineistoon selkeyttä ja siten tuottaa uutta tietoa tutkittavasta asiasta. (Eskola & Suoranta 1998, 137.)

Tässä tutkimuksessa käytin menetelmänä sisällönanalyysiä. Laadullinen sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla dokumentteja voidaan analysoida systemaattisesti ja objektiivisesti. Sisällön analyysin avulla voidaan järjestää, kuvailla ja kvantifioida tutkittavaa ilmiötä ja sen avulla pyritään rakentamaan malleja, jotka esittävät tutkittavaa ilmiötä tiivistetyssä muodossa ja joiden avulla ilmiö voidaan käsitteellistää. (Kyngäs & Vanhanen 1999.)

Sisällön analyysillä etsitään tekstin merkityksiä ja sitä voidaan käyttää dokumenttien, kuten artikkelien, kirjojen, keskustelujen, raporttien tai minkä tahansa kirjallisen tuotoksen analyysitapana, myös strukturoimattomasta tai johonkin toiseen tarkoitukseen luodusta aineistosta. Sisällönanalyysi ei kuitenkaan korvaa johtopäätösten tekoa, vaan kuvaus ilmiöstä tiivistetyssä muodossa. On muistettava, että aineisto ei ole sama kuin tulokset. (Emt. 2009, 103—104.)

Analyysivaihe koostuu monesta eri osavaiheesta. Sisällönanalyysissa aineisto hajotetaan osiin, käsitteellistetään ja kootaan uudella tavalla loogiseksi kokonaisuudeksi. Analyysin alkuvaiheessa tulee usein esiin monta eri kiinnostavaa ilmiötä tai materiaalia, jota haluaisi tutkia, mutta aineisto on rajattava vain tutkimustehtävän rajaamaan aihepiiriin. Seuraavaksi aineisto on litteroitava eli kirjoitettava tekstiksi ymmärrettävään muotoon ja koodattava sen mukaan, mikä on itselle mielekkäintä tutkimuksen jouhevan etenemisen kannalta. Tämän lisäksi aineisto on luokiteltava tai teemoiteltava ja lopuksi siitä on tehtävä yhteenveto. (Emt. 2009, 92—93.) Kvalitatiivisessa sisällön analyysissä painopiste on aineistoon tallentuneiden merkitysten luokittelussa laadullisen tutkimusotteen mukaisesti. (Seitamaa-Hakkarainen 2000.)

Sisällönanalyysin tarkoituksena on tuoda selkeyttä ja järjestystä aineistoon ja se on analyysin muoto, jota voidaan käyttää kaikissa laadullisen tutkimuksen perinteissä. Se voi olla paitsi yksittäinen metodi, myös teoreettinen kehys, joka voidaan liittää eri analyysikokonaisuuksiin ja useimmat analyysimenetelmät perustuvat sisällönanalyysiin. (Tuomi ym. 2009, 91, 105.)

Tässä tutkimuksessa aloitin aineiston analyysin purkamalla ensin kaikki nauhoitetut haastattelut. Tämän jälkeen litteroin eli puhtaaksi kirjoitin haastattelut sanasta sanaan ennen lopullista aineiston analysointia. Tilanteen rekonstruointi voi olla vaikeaa, jos nauhoja ei pureta mahdollisimman pian. Litteroinnissa voi olla vaikeaa saada selvää tilanteesta, jossa ihmiset puhuvat samaan aikaan, ja tunnistaa, kuka puhuu (Eskola & Suoranta 2000, 98; Hirsjärvi & Hurme 2009, 138). Tässä tutkimuksessa luontevinta oli siis aloittaa aineiston analyysi haastattelujen litteroinnista, koska kyselykaavake, jota käytin haastattelujen apuna, sisälsi tutkimusongelman kannalta olennaisia kysymyksiä.

Litteroitua tekstiä tuli yhteensä 24 sivua. Litteroituani haastattelun tein aineistosta yhteenvetoa siten, että käytin apuna luokittelua eli jäsentelin vastaukset eri luokkien alle. Nämä luokat olivat ”hevostoiminnan aloittaminen”, ”kokemukset hevostoimintaan osallistumisesta”, ”kokemukset tallitöistä ” sekä ”kokemukset ratsastustapahtumasta ja kokemukset ratsastustuntien sisällöstä”.

Luokittelussa aineisto tiivistyi, koska yksittäiset tekijät sisällytetään yleisimpien käsitteiden alle. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 110). Luokittelussa aineistosta tarkastellaan myös sellaisia piirteitä, jotka ovat yhteisiä usealle haastateltavalle. (Hirsjärvi & Hurme 2001, 173.)

Luokittelun avulla oli mahdollista vertailla tiettyjen oleellisten asioiden esiintymistä ja ilmenemistä aineistossa ja siten nostaa esille tutkimusongelman kannalta olennaisia asioita. (Vilkka & Airaksinen 2003, 64.) Tällä tavoin sain aineiston selkeämmäksi ja helpommaksi käsitellä sekä lukea.

Haastattelun ja osallistuvan havainnoinnin aineistojen analyysit tukivat toisiaan, koska luokittelu eteni loogisesti. Aineiston analyysissa oli siis päästy vaiheeseen, että aineistoa ja siinä esiintyviä havaintoja verrattiin tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen ja tutkimuksen kysymyksen asetteluun(Alasuutari 1995, 40).

Analyysin loppuvaiheessa on tärkeää pohtia, aineiston analyysissa esiin nousseita merkityksiä. Kerätyn ja analysoidun tutkimusaineiston tulosten tulkitseminen ja merkitysten etsiminen löydetyille uusille ilmiöille, tapahtumille ja asiantiloille on pohjana tutkimuksen johtopäätösten tekemiselle (Pihlaja 2005, 101).

Olin tehnyt myös muistiinpanoja nuorten kokemuksista ja käyttäytymisestä eri tilanteissa. Tällä tavoin keräämääni tietoa käsittelin myös siten, että käytin apuna samoja otsikoita, joiden alle havainnointini kirjasin. Nämä tukivat toisiaan.

5.4 Tutkimuksen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuuteen vaikuttaa tutkijan omat ennakkokäsitykset ja intressit (Virtanen 2006, 198.) Tämän tutkimuksen aihe on saanut alkunsa omasta mielenkiinnostani ja havainnoistani tutkittavasta ilmiöstä; tästä syystä on ollut tarpeen arvioida kriittisesti omaa toimintaani tutkimusprosessin aikana sekä tutkimusraporttia kirjoittaessa. Tutkimusprosessin

aikana tutkimuksen luotettavuuden kannalta yksi kriittinen vaihe oli aineiston kerääminen, varsinkin tietyn objektiivisuuden säilyttäminen haastattelutilanteessa. Toinen kriittinen vaihe oli aineiston analysointi ja tulkinta.

Laadullisen tutkimuksen luotettavuutta kohentaa tarkka selostus siitä, miten tutkimus on toteutettu. Aineiston tuottamisen aikana vallinneet olosuhteet tulisi kuvata totuudenmukaisesti ja selvästi. Myös haastatteluihin käytetty aika sekä mahdolliset häiriötekijät ja virhetulkinnat tulisi kertoa totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2001, 214.)

Suoritin osan aineiston keräämisestä haastattelujen avulla. Kaikki haastattelut tehtiin rauhallisessa ympäristössä, jolloin kuulemista ja ymmärtämistä häiritseviä tekijöitä ei ollut. Haastattelutilanteessa ei ollut läsnä muita kun haastateltavani ja minä. Haastattelut etenivät rauhallisesti, olimme varanneet tarpeeksi aikaa sen tekemiselle, joten kiireestä johtuvat tekijät, kuten hätäinen johtopäätösten tekeminen tai teemojen unohtaminen eivät vaikuttaneet haastatteluihin. Haastattelut etenivät sujuvasti ja olin tyytyväinen sen antiin. Mielestäni tämä lisäsi tutkimuksen luotettavuutta. Haastatteluja tehdessäni käytin apuna kyselykaavaketta, jonka olin itse laatinut valmiiksi. Kaikki kyselyt sujuivat mielestäni luontevassa ilmapiirissä ja vuorovaikutuksessa. Kyselyt olivat helppo tehdä, koska minua ja asiakkaita yhdisti kiinnostus hevosiin. Tämä toi kyselytilanteeseen oman sävynsä. Ensinnäkin yhteinen puheenaihe löytyi heti helposti, ja mielestäni tämä lisäsi kyselytilanteen luonnollisuutta ja teki ilmapiiristä jollain tapaa välittömän.

Kyselyllä tehdyssä aineistonkeruussa oli luotettavuuden kannalta riskinä se, että kysymykset olisi ymmärretty eri tavalla kuin ne oli tarkoitettu. Kyseessä on siis tutkimuksen validiuteen liittyvä ongelma (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2001, 213.) Tutkimuksen ja aineistonkeruun luotettavuuteen vaikuttaa kuitenkin myönteisesti se, että olen kerännyt tutkimusaineiston käyttäen kahta eri menetelmää.

Tätä tutkimusta tehdessäni pidin myös päiväkirjaa nuorten tapaamisesta. Kirjoitin ylös havainnoiteja yhteisistä tapaamisistamme. Nämä havainnoinnit antoivat lisää tietoa tähän tutkimukseen. Näin sain tutkimuksesta monipuolisemman ja laajemman.

Tässä tutkimuksessa tulkintojen ja johtopäätösten tekeminen perustuu asiakkaiden kertomuksiin, joissa käsitellään heidän kokemuksiaan. Tulkinnat ja johtopäätökset perustuvat myös tutkijan omiin kokemuksiin sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta.

Tutkijan on kyettävä myös perustelemaan kaikki tutkimukselliset valintansa jokaisessa tutkimusprosessin vaiheessa niin, että lukijan on helppo hahmottaa prosessin kulku sekä kokonaisuus. Siksi tutkimusprosessin reflektointi ja reflektoinnin kuvaus on erittäin tärkeää. Olenkin yrittänyt kuvata tutkimusprosessia mahdollisimman selkeästi ja siten, että tutkimusta on ollut helppo lukea.

Mielestäni tutkimuksen luotettavuutta lisäsi se, että tutkija on perehtynyt laaja- alaisesti aiheeseen jo useiden vuosien ajan ja hankkinut siitä itselleen koulutusta. Tutkijalla on myös laaja kokemus hevosten hoidosta ja tallitöiden tekemisestä. Lisäksi tutkija toimii itse talliyrittäjänä.

Aiheen arkaluontoisuuden vuoksi tässä tutkimuksessa en ole käyttänyt asiakkaiden nimiä jotta heidän henkilöllisyytensä ei paljastuisi. En myöskään ole maininnut tarkemmin mistä perhekodista asiakkaat tulivat, jotta heitä ei tunnistettaisi.

6. TUTKIMUKSEN TULOKSET

6.1 Nuorten kokemuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aloituksesta

Oletuksena on, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta tarjoaa monipuolisesti mahdollisuuksia eri ikäisten ihmisten toimintakyvyn tukemiseen. On kuitenkin tarpeen eritellä ja pohtia hevostoiminnan mahdollisuuksia toimintakyvyn tukemisessa kriittisesti, esimerkiksi sen takia, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä varsin uusi työmuoto. Vaikka tiedetään sen laajasta soveltuvuudesta eri kohde ryhmille, ei toiminnan aloittaminen aina ole yksinkertaista. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan aloituksessa ja uuden asiakkaan tullessa toimintaan mukaan on erittäin tärkeää kertoa asiakkaalle toiminnan sisällöstä, tallin järjestyssäännöistä ja turvallisuuteen liittyvistä asioista. Ensi kohtaamisessa korostuvat vuorovaikutukselliset taidot. Tämä ensi kohtaaminen on hyvin merkityksellinen tapahtuma asiakkaalle luoden hänelle samalla tunteen siitä, miten häneen suhtaudutaan.

Kaikki vastaajat olivat myös kokeneet tallin ympäristön, tilojen ja hevosten esittelyn hyväksi ja riittäväksi. Talliympäristö koettiin selkeäksi ja viihtyisäksi. Nuoret kyselivät myös itse paljon tallin hevosista ja tiloista. Tässä vaiheessa vielä kaikki vastaajat olivat innostuneita eikä heillä näyttänyt olevan keskittymisvaikeuksia.

Kaikki vastaajat olivat kokeneet antoisana tähän tutkimukseen osallistumisen. Kyselyn alussa tiedustelin osallistujilta, miten he olivat kokeneet tallilla vastaanottotilanteen. Lähes kaikkia vastaajia oli tallille tuleminen jännittänyt, mutta he olivat kokeneet vastaanoton lämpimäksi ja turvalliseksi. Eräs vastaajista kertoi ” tilanteen pelottavan” ja yksi vastaajista sanoi että ” en tiedä haluanko jäädä tänne”. Kaikki vastaajat olivat kokeneet saaneensa riittävästi tietoa tallin tavoista, hevosista ja järjestyssäännöistä. Oli koettu, että ilmapiiri oli rento ja tallille oli kiva tulla.

Eräs vastaajista kertoi, että ” talli tuntui turvalliselta ja se oli kuin toinen koti”. Palautetta tuli myös siitä, että alku jännitys katosi pian tallille tulon jälkeen.

Havaintojeni perusteella huomasin myös sen, että alkutilanteessa nuoret olivat hieman varautuneita ja he tarkkailivat myös minua. Alkujännityksen kadotessa huomasin miten nuoret alkoivat rentoutua. Nuoret olivat myös uteliaita ja innokkaita. Huomasin myös, että osalla nuorista oli vaikeuksia keskittyä, kun käytiin läpi tallin järjestyssääntöjä ja tallin tapoja. He olisivat mielellään menneet jo seuraavaan tehtävään.

Yksi kysymyksistä koski nuorten hevostaitoja. Vastaajien hevostaitoja selvitettiin kyselyn avulla sekä haastattelulla. Havaintojen perusteella jotkut nuoret hieman liioittelivat hevoskokemustaan hieman paremmaksi. Tämä tuli ilmi joidenkin kohdalla hevostoiminnan aikana eri tehtävissä. Eräs vastaajista ilmoitti ” osaan puhdistaa hevosen kaviot ja tiedän miten hevonen suitsitaan ”. Kuitenkin käytännötilanteessa kavioiden puhdistaminen ei onnistunut oikeaoppisesti ja suitsien laittaminenkin tuotti hankaluuksia. Havaintojeni perusteella nuoret olivat kiinnostuneita ratsastuksen jälkeen eniten juuri hevosen hoitamiseen liittyvistä asioista. Ikävimpinä tallitöinä pidettiin karsinoiden siivousta ja kottikärryjen tyhjentämistä lantalaan. Jotkut nuoret yrittivät suoriutua näistä töistä mahdollisimman nopeasti. Huomasin myös, miten tärkeää oli kertoa nuorille etukäteen mitä milläkin tapaamiskerralla oli tarkoitus tehdä. Näin he tiesivät mitä odottaa. Eräs nuori kuvasi tallitöitä ” tylsäksi” ja yksi nuorista kysyi, että ” onko pakko siivota näitä karsinoita?”. Havaintojeni pohjalta tulin siihen tulokseen, että on hyvä olla myös varasuunnitelma tapaamiskerroilla ja on hyvä perustella nuorille miksi jokainen työvaihe on tärkeä hevosten hyvinvoinnin kannalta.

6.2 Nuorten kokemuksia hevostoimintaan osallistumisesta

Kaikki vastaajat olivat lähteneet hevostoimintaan mukaan uteliaisuudesta ja heitä yhdisti halu toimia hevosten kanssa. Vastaajat pitivät myös tärkeänä sitä, että heidän toiveitaan oli kuunneltu ja he itse olivat saaneet vaikuttaa myös toiminnan sisältöön. Kaikki vastaajat olivat myös kokeneet saaneensa riittävästi tietoa tallitoista sekä heitä oli kannustettu ja tuettu hyvin.

Nuoret kertoivat, että ”tallilla huolet unohtuvat” ja että ”ajankulkua ei huomaa”. Palautetta tuli myös siitä, että ”täällä vois käydä aina, kun on niin ihanat hepat”.

Havainnointien perusteella haasteeksi nousi nuorten yli innostuneisuus. Aina ei maltettu kuunnella annettuja ohjeita loppuun tai ne unohtuivat. Myös kännyköiden käyttö toi omat haasteensa toimintaan. Monet nuoret olivat riippuvaisia kännykästä ja tämä häiritsi nuorten keskittymistä.

Ohjaajan läsnäolo ja yhdessä tekeminen oli myös lisännyt turvallisuuden tunnetta. Samoin suurin osa vastaajista oli kokenut, että heitä arvostetaan ja heihin luotetaan. Havaintojen perusteella ohjaajan läsnäolo auttoi keskittymään nuoria annettujen tehtävien suorittamisessa. Jos ohjaaja oli hetken poissa, saattoivat jotkut nuoret tehdä annetut tehtävät huolimattomasti. Koska useimmilla nuorista oli keskittymisvaikeuksia ja oppimisvaikeutta, oli heitä muistuteltava lähes jatkuvasti tehtävien suorittamiseen liittyvistä asioista. Eräs kävijä koki olonsa lähes jatkuvasti levottomaksi. Hän sanoi itsekin ”unohtelewansa mitä pitää tehdä”.

Tallilla työskentely, hevosten hoitaminen ja erityisesti ratsastus oli herättänyt positiivisia tunteita. Vastaajat olivat kokeneet onnistumisen iloa, vapautta, luottamusta ja elämyksiä. Myös suurin osa vastaajista oli oppinut jotakin uutta. Opetus koettiin myös hyväksi asiaksi.

Vastaajat mainitsivat lisäksi, että heidän kärsivällisyytensä oli lisääntynyt, he olivat saaneet enemmän rohkeutta itselleen ja heidän yhteistyötaitonsa olivat lisääntyneet. Yksi nuorista kertoi, että ”olen ollut iloisempi kuin ennen”.

Huonoina asioina koettiin kateus, kilpailun ja näyttämisen halu. Yhdellä vastaajalla oli myös ollut tunne, että ei osaa mitään tai että ei pärjää riittävän hyvin hevosten kanssa. Myös yksi vastaaja oli kokenut ajoittaista pelkoa ison hevosen hoitamisessa. Havainnoidessani nuoria, huomasin miten jotkut yrittivät pärjätä paremmin kuin toiset ja nuoret myös vertailivat itseään

muihin tallilla kävijöihin. Yksi vertailun kohde oli esimerkiksi pukeutumiseen liittyvät asiat sekä taidot ratsastamisessa. Kaksi nuorista ilmoitti, että ” nolottaa ja ärsyttää kun muut katsovat” tai että ” se vain esittää jotakin”. Havaintojeni perusteella huomasin myös miten jotkut kävijöistä kokivat olonsa vaivaantuneeksi kun tallilla on muitakin ja että he eivät tule hyväksytyksi sellaisena kun ovat. Huomasin myös miten haavoittuvaisia nuoret ovat. He tarvitsivat rohkaisua ja kannustusta usein.

Osa nuorista oli saanut talliyhteisöstä myös uusia ystäviä itselleen. Eräs nuori kertoi toisesta tallilla kävijästä, että ” olemme hyviä ystäviä”.

Yksi kysymys koski palautteen antamista tallin henkilökunnalle. Kaikki vastaajat olivat kokeneet henkilökunnan ystävällisenä ja iloisena. Palautetta tuli myös siitä miten henkilökuntaa oli helppo lähestyä ja heiltä uskalsi kysyä ihan mitä vaan. Yksi vastaajista sanoi minulle että ” onneksi sinä ymmärrät minua”. Henkilökunnan oleminen aina paikalla, koettiin myös turvallisuutta lisäävänä tekijänä. Myös ohjausta asiakkaat olivat kokeneet saaneensa aina halutessaan.

6.3 Nuorten kokemuksia tallitöistä

Myös tallilla tehtävät tallityöt koettiin pää asiassa hyvin mielekkääksi. Jotkin työvaiheet koettiin raskaiksi, kuten karsinoiden siivoaminen ja painavien vesiastioiden kantaminen. Nuoret sanoivat kehittyneensä tallitöiden tekemisessä ja hevosten hoitamisessa. Kaksi vastaajista ilmoitti jopa haluavansa jonkin hevosiin liittyvän ammatin.

Mieluisia tehtäviä olivat hevosten harjaaminen ja ruokinta. Eräs vastaajista ilmoitti, että ” on kiva katsoa kun hevoset syövät, se on jotenkin niin rauhoittavaa”. Kavioiden puhdistaminen oli joidenkin vastaajien mielestä jopa pelottavaakin. Syyksi he mainitsivat huonot kokemukset ja osaamattomuuden.

Nuoret sanoivat myös, että tallitöiden tekeminen jäsensi heidän päiväänsä ja se oli saanut ajatukset pois ikävistä asioista. Eräs vastaaja kertoi, että ” en muista ikäviä asioita ollenkaan, kun olen täällä”. Kaikki vastaajat olivat myös saaneet palautetta ohjaajalta ja muilta tallilla kävijöiltä. Palaute oli ollut positiivista ja se oli koskenut talli töissä suoriutumista, hevosten käsittelyä, ratsastustaitoa ja sosiaalisten taitojen kehittymistä. Palautetta oli tullut myös yhteistyötaitojen kehittymisestä ja toisten huomioon ottamisesta.

Lähes kaikki vastaajista kertoivat miten aika kuluu nopeasti tallilla ja sieltä ei maltaisi lähteä pois. Neljä vastaajaa ilmoitti saaneensa uusia kavereita talli yhteisöstä ja he olivat myös halukkaita jatkamaan tallilla käymistä. Kaikki vastaajat kokivat myös onnistuneensa joissakin tallitehtävissä. Kaikki vastaajat suosittelivat sosiaalipedagogiseen toimintaan osallistumista. Kaksi vastaajista kuvaili tallitoimintaa ” antoisaksi kokemukseksi ja harmi kun tämä loppuu”. Yksi vastaajista sanoi ” tulen mielellään uudelleen” ja että ” tätä voisi suositella muillekin”.

Havaintojeni pohjalta huomasin miten joidenkin nuorten kohdalla oli vaikeuksia hoitaa annetut tehtävät loppuun. Näillä nuorilla oli kärsimättömyyttä ja selvästi vaikeuksia sitoutua tehtävään. Tällaisia tehtäviä olivat esimerkiksi siivoamiseen ja tavaroiden järjestelyihin liittyvät tehtävät. Nuorilla oli myös ajoittain vaikeuksia ajankulun ymmärtämisen kanssa.

Myös ohjeiden noudattaminen tuotti hankaluuksia joidenkin nuorten asiakkaiden kohdalla. Heille piti kertoa selkeästi ja ymmärrettävästi miten esimerkiksi jokin toiminto suoritetaan. Kaikki kävijät kuitenkin näyttivät nauttivan tallitöiden tekemisestä.

6.4 Nuorten kokemuksia ratsastamisesta

Ratsastusta vastaajat pitivät erityisen mielekkäänä. Se oli myös selkeästi yksi käyntien kohokohdista. Ratsastus oli tuonut erityisesti onnistumisen kokemuksia ja selkeästi eniten se oli tuottanut myös nuorille elämyksen tunteita. Ratsastuksesta ja hevosista riitti myös selkeästi eniten puheenaihetta. Eräs vastaaja kertoi ” odotan ratsastusta tosi paljon, en varmaan jaksaisi käydä täällä jos en saa ratsastaa”. Huomasin myös havaintojeni pohjalta miten nuoret innostuivat erityisen paljon ratsastamisesta ja jotkut olisivat halunneetkin ratsastaa lähes koko ajan. Tästä syystä oli tärkeää muistuttaa nuorille, että tallitoiminta pitää sisällä muutakin kuin ratsastusta.

Nuoret pitivät myönteisenä asiana koko ratsastustapahtumaa sisältäen suitsimisen ja satuloimisen. Satuloimisessa osa nuorista tarvitsi erityisesti apua. Haasteena koettiin satulavyön kiristäminen joka vaatii hieman voimaa.

Ratsastus tuntien sisältö oli vastaajien mielestä sopivan vaihteleva ja vastaajat olivat kokeneet saaneensa yksilöllistä ohjausta ja palautetta. Kaikki vastaajat olivat ratsastaneet vähintään kerran elämänsä aikana. Kaikki kävijät halusivat ehdottomasti ratsastaa jokaisella käyntikerralla. Eräs vastaaja sanoi ratsastuksen ” olevan huippua”. Havainnoidessani nuoria

huomasin myös miten osa heistä jaksoi keskittyä paremmin ratsastukseen kuin varsinaisten tallitöiden tekemiseen.

Havainnoimisessa tuli ilmi, että nuoret innostuivat ratsastuksesta selkeästi eniten ja sitä myös odotettiin eniten. Siihen liittyi myös odotuksia, jotka eivät aina kaikkien kohdalla toteutuneet. Tässä tilanteessa korostui pettymyksen sietäminen. Eräs vastaajista sanoi, että ” en saa tätä laukkaamaan, tästä ei tuu mitään”.

Kyselyssä kysyttiin myös millaisia tunteita ratsastaminen oli herättänyt asiakkaissa. Ratsastaminen oli herättänyt asiakkaissa iloa, onnistumista, innostumista ja vapauden tunnetta. Jotkut asiakkaista olivat jopa yllättävänkin rohkeita ja heitä piti vähän jarrutella. Havaintoja tehdessäni huomasin miten jotkut nuorista olisivat halunneet kokeilla esteiden hyppäämistä tai pellolla laukkaamista, vaikka heillä ei ollut minkäänlaista kokemusta asiasta tai tajua turvallisuudesta. Tällaiset tilanteet vaativat ohjaajan määrätietoisuutta ja kykyä lopettaa toiminta, jos se koituu turvattomaksi. Eräs vastaaja sanoi että, ” ei haittaa jos putoan, olen pudonnut ennenkin”.

Kaikki nuoret sanoivat saaneensa ratsastaa sopivan paljon. He myös ymmärsivät, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta sisältää paljon muutakin kuin ratsastuksen.

Vastaajat myös ilmoittivat kehittyneensä ratsastajana ainakin jonkun verran. Kehittymistä oli tapahtunut hevosen varusteiden laittamisessa ratsastustuntia varten, ratsastustaidoissa ja keskittymiskyvyssä. Kaikki vastaajat olivat myös kokeneet, että heidän turvallisuudestaan oli huolehdittu ratsastustapahtuman aikana hyvin. Havainnoidessani nuoria huomasin heissä selkeää kehittymistä ja taitojen lisääntymistä. Hevosvarusteita osattiin nimetä, osa nuorista osasi perusratsastustaidot, nuoret tiesivät mitkä asiat olivat sallittuja ja mitkä asiat kiellettyjä sekä ymmärrettiin että toisetkin kävijät tulee ottaa huomioon.

Sinäällään tämän tutkimuksen tulokset eivät yllättäneet minua, koska aikaisempien aiheesta tehtyjen tutkimusten tulosten mukaan ratsastus ja tallilla käynti on yleensä koettu hyvin mielekkääksi ja antoisaksi tapahtumaksi. Isot eläimet ovat aina kiehtoneet ihmistä ja hevonen on eläimenä hyvin sosiaalinen ja kontaktia ottava. Lisäksi ratsastus on harrastuksena yksi suosituimpia lajeja Suomessa.

Havaintojeni pohjalta tulini myös samaan tulokseen. Näin miten asiakkaat saa innostumaan helposti ja miten hevosten kanssa touhuaminen saa heidät iloiseksi. Myös yhteinen

mielenkiinnon aihe saa asiakkaat vapautuneeksi ja he alkavat puhumaan asioistaan melko avoimesti. Heihin tulee myös rohkeutta enemmän ja heistä tulee oma-aloitteisia. Tämä näkyy jo muutaman käynnin jälkeen. Myös hevostoiminta oli vaikuttanut asiakkaiden itsetuntoon myönteisesti. Erään asiakkaan äiti kertoi myös tästä, että hänen tyttärensä on rohkeampi ja että hänen itsetuntonsa oli vahvistunut hevostoiminnan myötä.

Huomasin myös miten käyntikertojen eteneminen vaikutti kävijöihin. Asiakkaista tuli avoimempia ja he alkoivat itsekkin suunnitella käyntien sisältöä ja ehdottaa toiveitaan siitä, mitä haluaisivat tehdä. Kaksi asiakkaista olisivat halunneet jäädä tallille vielä pitemmäksikin aikaa mitä oli sovittu. Tämä tuotti vähän hankaluuksia, koska heillä ei tuntunut olevan mitään kiirettä pois ja hevosetkin tarvitsevat omaa rauhaa. Näistä kuitenkin selvittiin ihan puhumalla.

Nuoret kokivat myös hyötyneensä sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistumisesta nyt ja tulevaisuudessa. Kaksi vastaajista ilmoitti että ” tämä on tehnyt hyvää minulle”. Eräs vastaaja kuvaili myös toimintaa sanoin ” olen saanut sisältöä elämäni ja olen lisäksi saanut uuden harrastuksen, jota aion jatkaa ehdottomasti”.

7. POHDINTA

Tämän tutkimuksen tulokset osoittavat miten tärkeänä nuoret ovat kokeneet tallilla toimimisen ja miten se on tuonut sisältöä heidän elämäänsä. Nuoret olivat saaneet vahvistusta itsetuntonleen, oppineet sosiaalisia taitoja ja ryhmässä toimimista. He olivat kokeneet, että heihin luotetaan ja että he ovat onnistuneet joissakin tehtävissä. Myös hevosten hoitaminen oli opettanut vastuunottamista. Lisäksi talli ympäristöineen oli koettu viihtyisäksi paikaksi ja sinne oli ollut aina kiva tulla.

Tutkimuksen teoreettisessa osassa kuvattiin sosiaalipedagogista hevostoimintaa, toimintaan sopivaa talliympäristöä ja ongelmia, joita asiakkailla on. Tulokset osoittavat mikä merkitys tallitoiminnalla asiakkaille on ja miten toiminnassa korostuvat turvallinen ja asianmukainen talliympäristö sekä ohjaajan tietämys sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Hevosen kanssa toimiminen ja sen hyvinvoinnista huolehtiminen parantavat yksilön itse määräämisen tunnetta, mikä syntyy siitä, että hän huomaa toimintansa johtavan tarkoitettuun tulokseen. Oman toimintakyvyn paraneminen ja huomaaminen, että osaa tehdä asioita siten kuin niitä kuuluu tehdä, tuottaa mielihyvää ja motivoi yrittämään yhä haastavampia suorituksia. Mitä

useammin asiakas saa positiivista palautetta toiminnastaan, sitä selkeämmäksi erilaisten tilanteiden ja ongelmien hallinnalle olennainen minäkokemus jäsentyy. (Sandström 2000, 3.)

Tutkimustulosten pohjalta nuoret pitivät myös tärkeänä sitä, että heitä kuunnellaan ja että aikuinen ohjaaja oli kiinnostunut heidän tekemisistään. Tutkimus toi esiin myös laajasti nuorten mielipiteitä hevostoiminnasta ja sen avulla saa kuvan, miltä mikäkin asia tuntui. Nuoret olivat kokeneet myös talliyhteisön omakseen ja moni heistä halusi jatkaa tallilla käymistä. Haasteena oli koettu pelko osaamattomuudesta ja vertaileminen muihin. Tällaisissa tilanteissa ohjaajan tuki oli tärkeää.

Tämän tutkimuksen tulosten pohjalta ratsastus oli erityisen mielekästä ja nuoret olisivat halunneet ratsastaa pitempäänkin mitä oli suunniteltu. Kuitenkin nuoret ymmärsivät myös sen, että tallitoiminta sisältää myös muitakin tehtäviä ja toimintoja.

Havainnoinnilla saadun tiedon pohjalta tallitoiminnalla näytti olevan selkeä vaikutus nuoriin. Nuoret olivat innokkaita ja he tekivät annettuja tehtäviä pääasiassa innostuneesti. He noudattivat tallinsääntöjä, kun ne oli kerrottu heille perustellen. Ajoittain heillä oli kuitenkin vaikeuksia keskittyä tehtäviin, jos ne eivät olleet tarpeeksi mieluisia tai ne kestivät liian kauan. Nuoret halusivat myös vaihtelevia tehtäviä. Tästä syystä pyrin järjestämään jokaiselle käyntikerralle erilaisen sisällön.

Maija Peltomäki (2007) on todennut tutkimusaineistonsa pohjalta, että nuoret tytöt kokevat hevostoiminnalla ja tallielämällä olevan suurtakin merkitystä heidän elämässään. Lisäksi tytöt kokivat, että hevosten avulla he pystyivät harjoittamaan omia sosiaalisia valmiuksiaan. (Peltomäki 2007, 59.) Samansuuntaisia tuloksia tuli esille myös tässä tutkimuksessa.

Johanna Kaarela (2005, 50 – 56.) on tutkimuksessaan saanut myös vastaavanlaisia tuloksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkityksistä, missä avain-asemassa oli tyttöjen ryhmätoiminta. Ongelmakeskeisyyden sijaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa pyritään käyttämään menetelmiä ja keinoja, jotka käsittelevät ennen kaikkea nykyhetkeä tai suuntautuvat tulevaisuuteen. Syitä käyttäytymiseen ei etsitä menneisyydestä vaan keskitytään nuoren voimavaroihin. Menneisyyttäkin käsitellään, mutta toisin kuin psykoanalyttisissä lähestymistavoissa – pyritään miettimään, mitä olen oppinut elämän aikana ja miten voin tässä tilanteessa oppejani ja voimavarojani hyödyntää nyt ja tulevaisuudessa. (Kjälman 2003, 11.)

Koin myös itse nuorten ohjaamisen ja toiminnan vetämisen hyvin mielekkäänä. Aikaa meni eniten toiminnan suunnitteluun, jossa otin myös nuorten omat toiveet huomioon. Yritin tapaamisista tehdä monipuolisia ja sisällöltään vaihtelevia. Pidin myös tärkeänä nuorten yksilöllisyyden huomioimisen. Jokaisella nuorella oli omat tarpeensa ja toimintaa suunnittelin myös sen mukaan. Sain tästä myös positiivista palautetta nuorilta. Nyt asiakkaat kävivät yksi kerallaan, joten heitä oli helppo ohjata. Tilanne on toinen jos joutuisi ohjaamaan useampaa kävijää tai ryhmää. Tällöin on syytä paikalla olla useampi ohjaaja.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kulmakivinä pidetään tällä hetkellä tiedon puutetta, sillä monet ihmiset eivät tiedä hevostoiminnasta eivätkä sen tuomista mahdollisuuksista. Hevostoiminnasta on kirjoitettu aika vähän mediassa ja sillä ei ole toistaiseksi tarpeeksi näkyvyyttä. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi olla myös haasteellista eri kulttuurista tulevien lasten ja nuorten kohdalla, jos esimerkiksi kulttuuri, josta nuori tulee, ei arvosta eläimiä.

Myös rahoittava taho puuttuu selkeästi, useimmat asiakkaat ovat itse maksavia. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa harjoittavat ihmiset ovat kuitenkin järjestäytyneitä ja heillä on oma yhdistys. Yhdistys järjestää kokouksia ja tapahtumia eri puolella Suomea. Kuitenkin päätöksen teko on jokaisen toimintaa harjoittavan tahon vastuulla. Mikään ulkopuolinen taho ei tee päätöksiä. Toimintaa harjoittavat Suomessa tällä hetkellä pääasiassa yksityiset ihmiset. He suunnittelevat itse mm. hankintansa ja ovat vastuussa itse toimintaympäristöstä ja sen turvallisuudesta. He myös markkinoivat itse toimintaansa. Järjestäytyneistä toimijoista löytyy luettelo yhdistyksen kotisivuilta.

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voi tällä hetkellä opiskella vain muutamalla paikkakunnalla Suomessa. Hevostoiminnan harjoittajia on myös ilman asianmukaista koulutusta sillä hevostoiminnan harjoittaja ei ole nimikesuojattu. Koulutukseen hakeutuvalla tulee olla jokin sosiaali- tai terveystieteiden tutkinto, opetus- tai kasvatustieteiden koulutus mutta näin ei aina ole läheskään kaikilla talleilla, joilla harjoitetaan hevostoimintaa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on vielä varsin uutta Suomessa. Kuitenkin tällaisellekin toiminnalle on selkeästi tarvetta ja toiminnan kysyntä on kasvamaan päin. Ihmiset etsivät jatkuvasti uusia hoitomuotoja tai tapoja selviytyäkseen arjesta. Hevosten kanssa puuhastelu onkin luontevaa ja mitä mainioin tapa päästä rentoutumaan ja saamaan elämyksiä itselleen. Myös ratsastus harrastuksena on erittäin suosittua Suomessa ja sen harrastajia määrät kasvavat jatkuvasti. Sosiaalipedagogisen toiminnan muodot ovat tulleet yhä tärkeämmiksi

yhteiskunnassamme, koska ne voivat merkittävästi tukea esimerkiksi yksilön elämänhallintaa ja kiinnittymistä yhteiskuntaan. Erityisesti toimintakyvyn tukemisen erilaisia ulottuvuuksia sisältävät aineistot ovat tärkeitä, koska ne sisältävät myös esimerkiksi elämänhallinnan näkökulman (Hämäläinen & Kurki 1997, 137).

Hevostoiminta sopii ihan kaikille iästä, koosta ja sukupuolesta riippumatta. Aikaisempaa hevostokokemusta ei myöskään tarvita. Lähes kaikki toimintaan osallistujat ovat saaneet uutta sisältöä elämään ja hevosten kanssa puuhastelu on tuonut elämyksiä ja positiivisia kokemuksia. Hevosilta oppii läsnäoloa, tässä hetkessä elämistä ja sitä, että ei märehditä menneitä. Vastoinikäymisistä huolimatta pitää pyrkiä eteenpäin. (Hevosurheilu 31- 32/ 2011,2.)

Tulevaisuudessa olisi hienoa jos sosiaalipedagoginen hevostoiminta saisi enemmän tunnettavuutta ja se tulisi suuren yleisön tietoisuuteen. Nyt aiheesta on varsin vähän kirjoitettu lehdissä. Tutkimuksia aiheesta on tehty useita, mutta haasteena on juuri miten saada toiminnalle näkyvyyttä. Sosiaali- ja terveystalvelujen laajentamiselle on selkeä tarve. Ihmiset etsivät jatkuvasti uusia vaihtoehtoja terveytensä hoitamiseen. Sosiaali- ja terveystalveluiden tuottamisessa maaseudulla, Green care- toiminnassa, hevosella on roolinsa. Hevonen osana hyvinvointitalveluita on yksi tulevaisuuden mahdollisuus. Näin ollen myös sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle on selkeä tilaus. Syrjäytymistä ennaltaehkäisevänä ja kuntouttavana toimintana talliyhteisössä on sosiaalipedagoginen hevostoiminta juuri parhaimmillaan.

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta on tulossa myös uusi tutkimus, jonka tarkoituksena on tutkia hevosen ja talliyhteisön avulla tapahtuvaa sosiaalista kuntoutusta ja syrjäytymisen ehkäisyä. Tutkimushankkeen nimenä on **The Impact of Socio-Pedagogic Equine-Activities intervention on Special Education Pupils with Neurological Disorders**. Tutkimus suoritetaan Helsingin yliopiston Käyttäytymistieteellisessä tiedekunnassa soveltavan kasvatustieteen laitoksella. Tutkimuksen aihe on poikkitieteellinen (erityispedagogiikka, sosiaalipedagogiikka, psykologia ja antrozologia).

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaat ovat pääasiassa tyttöjä. Poikien saaminen toimintaan mukaan on haastavaa. Tulevaisuudessa olisi hyvä tutkia toiminnan vaikutuksia poikiin ja sitä, miten pojat saataisiin lähtemään toimintaan mukaan. Pojille voisi kokeilla esimerkiksi intiaani ja villinlännen teemoja.

Sosiaalipedagogista hevostoimintaa on kokeiltu vielä varsin vähän työterveyshuollon asiakkaille. Toimintaa voisi laajentaa myös tähän suuntaan ja selvittää sen mahdollisuuksia osana työikäisten ihmisten TYKY- toimintaa.

Koska sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet ovat lähes rajattomat, toimintaa voisi sisällyttää erilaisiin teemapäiviin. Näitä voisivat olla vaelluspäivä, virkistytymispäivä tallilla, heppakerho, iltapäiväkerho tai työpajatoiminta. Nämä sopisivat hyvin jatkotutkimusaiheiksi.

LÄHTEET

Alasuutari, Pertti 1995. Laadullinen tutkimus. Tampere: Osuuskunta Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 1998. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Tampere: Vastapaino.

Eskola, J. & Suoranta, J. 2005. Johdatus Laadulliseen tutkimukseen. 7. painos. Tampere: Vastapaino.

Ewing, C.A., MacDonald, P.M., Taylor, M. & Bowers, M.J. 2007. Equine-facilitated learning for youths with severe emotional disorders: A quantitative and qualitative study. *Child Youth Care Forum* 36 (1), 59–72.

Filander, K. 2007. Sosiaalipedagogiikan uusi ajankohtaisuus.
http://www.kommentti.fi/tiedoston_katsominen.php?dok_id=266.

Friedmann, E. 2000. The animal-human bond: health and wellness. Teoksessa A. Fine. (toim.) *Handbook on animal-assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice*. San Diego: Academic press, 41–58.

Hanselman, J.L. (2001). Coping Skills Interventions with Adolescents in Anger Management Using Animals in Therapy. *Journal of Child and Adolescent Group Therapy* Vol. 11(4), 159-195.

Hart, L. A. 2006. Community Context and Psychosocial Benefits of Animal Companionship. Teoksessa Fine, A. H. (toim). *Handbook on Animal-Assisted Therapy – 47 theoretical foundations and guidelines for practice*. United States of America: Academic Press, Elsevier Inc.

Hevosurheilu. 20.4.2011. Yhteiskunnan tunnustettava hevosharrastuksen vaikuttavuus. Hevonen hyvinvoinnin edistäjänä. Suomen hevosurheilulehti Oy.

Hirsjärvi, Sirkka, Remes, Pirkko & Sajavaara, Paula 2000. Tutki ja kirjoita. Helsinki: Tammi

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2001. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2009. Tutkimushaastattelu: teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. painos. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

<http://www.tukes.fi/Tiedostot/Tuoteturva/Kuluttajavirasto/8.%20Ohjeet%20ratsastuspalveluiden%20turvallisuuden%20edist%C3%A4miseksi%20.pdf>

Hämäläinen, Juha & Kurki, Leena 1997. Sosiaalipedagogiikka. Porvoo: WSOY.

Hyvätti, N. 2005. Tallityöstä potkua elämään – syrjäytyvä nuori talliyhteisössä. Teoksessa S. Okulov & K. Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 20–29.

Hyvätti, N. 2009b. Ohjat omiin käsiin. Hevonen lastensuojelun sosiaalityön tukena. TS-Yhtymä Oy/Digipaino.

Kaarela, Johanna 2005. ”Juokse sinä humma, kun taivas on tumma...” Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena. Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto, Koulutus ja kehittämiskeskus. 50-58.

Ketolainen, Sanna 2005. Hevoset kuntouttajina – kokemuksia huumeriippuvaisten nuorten aikuisten kuntouttamisesta. Teoksessa Seija Okulov & Katja Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi –sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005. Kuopio: Kuopion yliopisto, Koulutus ja kehittämiskeskus. 67-84.

Kjälldman, Ritva 2003. Putosin koulusta, nousin ratsaille. Ratsastuspedagoginen lähestymistapa koulupudokkaiden yksityisopetuksessa. Kuopion yliopiston ratsastuspedagogiikan täydennyskoulutus. Julkaisematon lähde.

Kjälldman, R. 2010. The impact of socio-pedagogic equine-activities intervention on special education pupils with neurological disorders. Maataloustieteen Päivät 2010. <http://www.smts.fi/jul2010/esite2010/061.pdf>.

Koistinen, K. 2005a. Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä. Teoksessa Okulov, Seija & Koukkari, Katja (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellutukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopio: Kopijyvä

Kokkala, H., Kulola, T. & Pohjalainen, K. 2000. Hevonen kuljettaa kuntoutumisen tielle. Kehittämisselvitys 2000. Helsinki: Suomen kuntoutusliitto

Kuluttajaviraston julkaisusarja 4/2004. Kuluttajaviraston ohjeet ratsastuspalveluiden turvallisuuden edistämiseksi.

Laitinen, Hanne 1998. Tapaustutkimuksen perusteet. Kuopion yliopiston julkaisuja E. Yhteiskuntatieteet 55. Kuopio: Kuopion yliopisto. Sosiaalitieteiden laitos.

Laki Kansaneläkelaitoksen kuntoutusetuuksista ja kuntoutusrahaetuksista 15.7.2005/566).

Lastensuojelulaki (5.8.1983/683) ja asetus (16.12.1983/1010).

Lastensuojelulaki L 2007/417. Finlex. Lainsäädäntö.

Lorenz, W. 2008. Paradigms and politics: understanding methods paradigms in an historical context: the case of social pedagogy. *British Journal of Social Work* 38 (4), 625–644.

Luhtaniemi, T. 2005. Sosiaalipedagoginen hevostoimintaryhmä perheneuvolapsykologin asiakastyössä. Teoksessa S. Okulov & K. Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 59–66.

Lätti, E. 2007. Hevostoiminta sosiaalipedagogisena työmenetelmänä. Opinnäytetyö. Keski-Pohjanmaan ammattikorkeakoulu. Sosiaalialan koulutusohjelma.

Mattila – Rautiainen, S. 2011. Ratsastusterapia. Juva: PS- kustannus.

Melson, G.F. (2001). Why the Wild Things are: Animals in the Lives of Children. Cambridge: Harvard University Press.

Nikanne, J., Tauriainen, L. 2000. Yli vuorien harpataan, poikki merien kahlataan. Ratsastusterapiastako apua masennukseen? Helsinki: Suomen Kuntoutusliitto.

Paulin, E. 2003. Anna ja Kalle-Antti: ”Heppa tekee hyvää”. It 65 (6), 56 – 57.

Pakarinen, M. 2009. Hevosavusteisen auttamistyön eri muotoja sekä sosiaalipedagoginen hevostoiminta englanniksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta syrjäytymisen ehkäisyssä ja sosiaalisessa kuntoutuksessa VI. Projektityö.

Peltola, K. 2011. Hevosvoimalla hyvää oloa. Hevostoimintaryhmän kokemuksia. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Keski- Pohjanmaan ammattikorkeakoulu.

Peltomäki, Maija 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet nuorten sosiaalisen kasvun tukemisessa. Nuorisokasvatuksen pro gradu –tutkielma. Kuopion yliopisto: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos .

Pennanen, A. 2005. Nuorisokodin nuorten innostaminen hevosten pariin. Teoksessa S. Okulov & K. Koukkari (toim.) Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi – sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina. Kuopion yliopisto. Koulutus- ja kehittämiskeskus. Tutkimuksia ja selvityksiä 7/2005, 30–34.

Pesonen, I., Virtanen, H., Rosenberg, C., Kivilohkare, K. & Rantala, M. 2008. Turvallinen talli. Teoksessa Pesonen, I., Virtanen, H., Jansson, H., (toim). Hyvinvoiva, turvallinen ja ympäristöystävällinen talli – opas vastuulliseen tallitoimintaan. Forssa: Painotalo Auranen Oy, 76–95.

Pihlaja, Juhani 2005. Tutkielma tietoa rakentamalla. Lahti: SOCEDA.

Pilke, 2007. Sosiaalialan korkeakoulutettujen ammattilehti. Talentia ry. Kirjapaino Välikangas Oy.

Pitkänen, A. 2008. Hevosvoimia. Hyvää oloa hevosharrastuksesta. Helsinki: Kirjapaja

Ranne, L. 2002. Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä. Sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastatteluiden sekä dokumenttien valossa. Turun yliopiston julkaisuja, sarja C, osa 189.

Riittinen, M. 2010. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kehittäminen ja käyttöönotto Sippolan koulukodilla. Sosiaalialan koulutusohjelma. Opinnäytetyö. Kymenlaakson ammattikorkeakoulu.

Saastamoinen, K. 2007. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa. Pro Gradu-tutkielma. Kuopio: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos. Kuopion yliopisto

Sandström, Marita 2000. Ratsastusterapian vaikutukset neurofysiologian ja tutkimustulosten näkökulmasta. Helsinki: Suomen kuntoutusliitto.

Serpell, J. A. 2000. Animal companions and human well-being: an historical exploration of the value of human-animal relationship. Teoksessa A. Fine. (toim.) Handbook on animal-assisted therapy. Theoretical foundations and guidelines for practice. San Diego: Academic press, 3–19.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta yhdistys ry

Suomen ratsastajainliitto

Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Helsinki: Tammi

Uusitalo, H. 2001. Tiede, tutkimus ja tutkielma. Johdatus tutkielman maailmaan. 7. painos. Helsinki, WSOY.

Vehkalahti, K. 2008. Kyselytutkimuksen mittarit ja menetelmät. Vammala: Vammalan Kirjapaino Oy.

Vesa, J. 2008. Hevonen kasvattaa oikeudenmukaisesti. Dialogi. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus Stakes 6/2008, 4–6

Viinamäki, H. 2005. Lemmikkieläinten merkitys autistisesti käyttäytyville lapsille. Pro gradu-tutkielma. Psykologian laitos. Tampereen yliopisto.

Vilka, H. & Airaksinen, T. 2003. Toiminnallinen opinnäytetyö. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Vilka, H. 2005. Tutki ja kehitä. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Virtanen, J. 2006. Fenomenologia laadullisen tutkimuksen lähtökohtana. Teoksessa J. Metsämuuronen (toim.) Laadullisen tutkimuksen käsikirja. Jyväskylä: Gummerus, 151–213.

www.stm.fi

Yin, Robert 1987. Case study research, Design and Methods. Sage Publications, Vol. 5 London.

KYSELYKAAVAKE osa 1

1. Miten Sinut on otettu vastaan tallilla?
2. Miten Sinun hevostaitosi on selvitetty?
3. Onko Sinulle esitetty tallin eri tilat ja hevoset?
4. Onko Sinun kanssasi käyty läpi tallin järjestyssäännöt?
5. Millaisena olet kokenut talliympäristön?
6. Millaisena olet kokenut tallilla työskentelyn yhdessä ohjaajan kanssa?
7. Onko Sinua ohjattu mielestäsi tarpeeksi tallitöiden tekemisessä?
8. Millaisia tunteita tallilla käynti Sinussa herättää?

9. Oletko kokenut, että sinua on tuettu ja kannustettu riittävästi tallitöissä ?

10. Oletko mielestäsi kehittynyt tallitöissä / hevosten hoitotehtävissä?

11. Oletko saanut talliyhteisöstä uusia kavereita?

12. Minkälaista palautetta olet saanut muilta ihmisiltä hevostenhoitotöiden suhteen?

13. Suositteletko sosiaalipedagogista hevostoimintaa muille?

14. Missä hevostenhoitotöissä/ tallitöissä olet kokenut onnistuneesi?

15. Onko tallin muut asiakkaat ottaneet Sinut hyvin vastaan?

16. Mikä on mielestäsi parasta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa?

17. Millaisena koet vuorovaikutuksen hevosten kanssa?

18. Millaisena olet kokenut eri tallitehtävät?

19. Miten mielestäsi tulet toimeen hevosten kanssa?

20. Minkälaista palautetta haluat antaa tallin henkilökunnalle?

21. Haluaisitko jatkaa tallilla käymistä edelleen?

22. Millaisia asioita haluaisit tehdä tallilla?

KYSELYKAAVAKE RATSASTUSTAPAHTUMASTA, osa 2

1. Millaisena olet kokenut ratsastustuntien sisällön?
2. Oletko saanut mielestäsi riittävästi ohjausta ratsastustunnin aikana?
3. Oletko kokenut saaneesi yksilöllistä ohjausta?
4. Millaisia tunteita ratsastaminen Sinussa herättää?
5. Oletko mielestäsi kehittynyt joissakin asioissa? Missä?
6. Onko ratsastustuntien sisältö ollut mielestäsi hyvä?
7. Oletko huomannut itsessäsi muutoksia? Millaisia?

8. Onko ratsastustuntien turvallisuudesta huolehdittu riittävästi?

9. Onko ratsastustuntien sisältö vaihdellut sopivasti?

10. Onko ratsastusta ollut mielestäsi riittävästi?

11. Mitä muuta haluat sanoa?